

ادبي رنگينه

ادبي تحليلونه او ادبي توپي

جمال ناصر اصولي

Ketabton.com

ادبي رنگينه

ادبي تحليلونه او ادبي ټوټې

ليکوال: جمال ناصر اصولي

چاپکال: ۱۳۹۹ل / ۲۰۲۰ز

خپرندوی: جمال ناصر اصولي

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

ډيزاين: سپين سهار

چاپځی: اسد دانش مطبعه - کابل / ۰۷۸۸۰۴۲۸۲۱

نيولیک

- ۴..... خپلې خبرې
- ۶..... د جمال ناصر اصولي د ژوند په اړه
- ۱۱..... د رحمت شاه سايل د شاعرۍ حماسي اړخ
- ۱۱..... لومړۍ مرکه
- ۱۹..... له پرديو کليمو څخه د خپلې ژبې ساتل
- ۱۹..... دويمه مرکه
- ۲۸..... د تورې او قلم څښتن (خوشحال خان خټک)
- ۲۸..... درېيمه مرکه
- ۳۷..... د جمال ناصر اصولي شعر او ادبي فعاليتونه
- ۳۷..... څلورمه مرکه
- ۴۸..... شاعري او ليکوالي يوه بېله نړۍ ده
- ۴۸..... پينځمه مرکه
- ۶۲..... شاعري ناکسبي هنر دی
- ۷۷..... د ادبي او هنري نثرونو بېلگې
- ۷۸..... نوی کال او په خوست کې يې لمانځل!
- ۸۱..... اختر په لنډيو کې
- ۸۴..... دا کاروان به کله ښار ته ورسې؟
- ۸۶..... خپسه
- ۸۸..... افغانه جلکۍ
- ۹۰..... درد
- ۹۳..... د بې شرمو کلی
- ۹۵..... د هندارو ښار
- ۹۶..... لنډ ژوندليک

خپلې خبرې

پښتو يوه لرغونې ژبه ده، چې په سيمه او نړۍ کې ميليونونه خلک پرې گړيږي. د دې ژبې د غورېدا له پاره د فرضي کرښې دواړو غاړو ته هغسې کار نه دی شوی، لکه په نړۍ کې چې نورو برجسته ژبو ته روان دی. پښتو د خپلې ژبې سره د تاريخ په اوږدو کې بې باکي کړې ده. که پښتون امپراتور پاتې شوی دی، پښتو يې رتلې ده، که پاچاهي يې تر لاسه کړې ده، پښتو يې له پامه غورځولې ده، که د دولت جيگپورې يا ټيټ پورې مامور شوی دی پښتو ته يې نه دا چې عزت نه دی ورکړی، پښتو يې بې عزته کړې ده. د گوتې په شمار پښتانه پښتانه پاتې شوي دي، پښتو يې لمانځلې او ځلولې ده. د ژبې پرمختگ د ژبې په ويونکو پسې اړه لري، چې څومره ورته وفادار دي او څومره پرې زهيرېږي. موروال تر ډېره دا موضوع نه ده درک کړې او لکه هېواد، ژبه مو هم هيره کړې ده. په کار ده چې هر څوک په خپله برخه کې ژبې ته کار وکړي. سوداگر په خپلو توکو پښتو وليکي، مامور دفتري کارونه پښتو کړي، ښوونکی يا استاد په پښتو لکچر ورکړي، هر ډول کتابونه پښتو ته وژباړل شي، پښتو ووايي، وليکي او...

ادبي تحليلونه او ادبي ټوټې ■ ۵

د دې کتاب خپرول هم د همدې بهير يوه وړه هڅه ده، تر څو په سمندر کې د يو څاڅکي خاوند زه هم اوسېدلی وم.

دغه اثر (ادبي رنگينې) زما د ادبي تحليلونو او ادبي نثرونو يو وړوکی غونډ دی. په ادبي تحليلونو کې زما د ادبي ژوند تر څنگ په نورو کلاسيکو او معاصرو شاعرانو سربېره، په پښتو ادب مو بحثونه کړي دي. د دې سره سره زما ځينې ادبي ټوټې او نثرونه هم په غېږ کې راغاړي، کونښن مې کړې دي، چې هغه څه په رسنيو کې يو وار اورېدل شوي او ليدل شوي دي، ورک نه شي، په کتابي بڼه ثبت او خوندي شي. هغه وينا چې د ژبو او ادبياتو په نړۍ بحث کوي، ادبي ارزښت لري بايد چې خوندي او وساتل شي.

موږ که په گوگل کې د يو ځيز په اړه په پښتو پلټنه کوو، ډېر په ندرت به مالومات ومومو، خو که بيا په نورو ژبو پلټنه وکړو اړين مالومات تر لاسه کولای شو، يا د کور د ننه کوم کتابتون ته ننوځو، ډېر کم به اړين پښتو کتابونه تر لاسه کړای شو. نو دلته پوهيږو، چې زموږ ژبه لرغونې، بډايه او د مختلفو ګړدودونو ډکه ژبه څومره خواره او ناکاره شوې ده. دا ناکاري په ژبه کې نه، په ويونکو کې ده.

هر څوک، په هر مسلک، په هر ډگر، هرچېرې چې ياست، يو څه وليکي، وژباړي، نېټ ته يې ورکړي، خپاره يې کړي، خو ويې ليکي، ځکه ژبه د ادبياتو څخه وتلې خبرو ته هم اړتيا لري.

درنښت

جمال ناصر اصولي

د جمال ناصر اصولي د ژوند په اړه

خبرياله: ليکوال، شاعر، ژورناليست او د گڼو ليکنو او شعرونو خاوند جمال ناصر اصولي د ولسي جرگې پخواني وکیل نوروز خان اصولي زوی، په کال ۱۳۵۹ د خوست ولايت د تڼيو د دره گي کلي، په يوه روڼ انده کورنۍ کې نړۍ ته سترگې غړولې دي.

د پيل زده کړې يې تر درېيم ټولگي پورې د خوست ولايت په نسوانو لېسه کې کړې، وروسته تر هغې چې د ښاغلي اصولي پلار په ولسي جرگه کې د خوست د خلکو د استازيتوب وياړ ترلاسه کړ، له خپلې کورنۍ سره کابل ته راغلل، چې پاتې زده کړو ته يې دلته د کابل په عبدالهادي داوی لېسه کې دوام ورکړ، او د دوولسم ټولگي فراغت يې د خوست د مرغښت له لېسې څخه ترلاسه کړ.

ادبي تحليلونه او ادبي توتې ■ ۷

ښاغلی اصولي هم د نورو ځوانانو په څېر مينه درلوده چې لوړې زده کړې ترسره کړي، او وکولای شي چې د لوړو زده کړو د ترلاسه کولو له لارې خپل هېواد او هېوادوالو ته د خدمت جوگه وگرځي. همدا وه چې د لوړو زده کړو په موخه کابل ته راغی او وروسته د کانکور تر آزمويڼې، د کابل په پوهنتون د ادبياتو په پوهنځي کې يې خپلو زده کړو ته دوام ورکړ او دغه پوهنځی يې په لوړه درجه پای ته ورساوه او د ماسترۍ لپاره يې هم ازموينه ورکړه، چې د ماسترۍ دوره يې هم په پښتو ادبياتو کې په پوره برياليتوب سره پای ته ورسوله.

ښاغلی اصولي يوه چاپ شوې شعري ټولگه لري، (اوس د درد په نوم دوهمه ټولگه هم چاپ شوې ده، سياسي جگړې يې بل اثر دی)، په دې ټولگه کې د ښاغلي اصولي هغه شعرونه چاپ شوي دي چې د هېواد ښکلا، ناخوالې، درد، ژړا او ارمانونه په خپله غېږه کې رانغاړي.

په ناچاپ اثارو کې يو ناول هم لري، بله شعري ټولگه يې هم د چاپ لپاره چمتو ده، يوه ټولگه د لنډو کيسو او يوه سفرنامه هم د چاپ لپاره چمتو ده، چې وروسته تر يو لړ مرحلې به چاپ ته ورسېږي.

خبرياله:

د سحر په زمانو مې لوی کاروان و
خو په کندو کندوالو مې را روان و

د یتیم له اوبښکو بار و، نوم یې نه و
چا ویل چې له آسیا افغانستان و

سوداگر د وینوغوښو ورو روان دي
وايي پاس به دلکشایي لوی مکان و

ښاغلي اصولي د نړۍ ۳۳ هېوادونو ته سفرونه کړي، چې د سفرونو موخه یې هم د خپلو تجارتي کارونو تر څنګ فرهنگي سفرونه هم وو، چې په فرهنگي غونډو کې یې د افغانستان په استازیتوب ګډون کړی. ښاغلي اصولي د لندن په برمېنګم ښار کې د افغان ټولني فرهنگي مسوول هم پاتې شوی. نور یې له ډېر شمېر شاعرانو سره د هغه د آثارو د چاپ په برخه کې د چاپ لپاره مالي مرسته هم کړې.

هره خوا ثنا کوي
مینه کې بالا کوي

سرې دي پښتنو سترګې
خود به واویلا کوي

خبرياله: ښاغلی اصولي په خوست کې د «ارېکي» په نامه د یوې مجلې مسوول مدیر هم پاتې شوی او د اصولي صاحب ځینې شعرونه، سیاسي لیکنې په بېلابېلو مجلو، جریدو ورځپاڼو کې هم چاپ شوي او په یو شمېر

ادبي خپرونو کې هم خپاره شوي دي.

انگېزه مې ورکه شوې د غزل وه
اندېبښنه د ژوندانه راسره مل وه

يو ناخاپه د خمارو سترگو ليدو
د قلم په نشه يي، جذبه توليدو

ما ويل خدايه بساپېری له کومه راغله
په خدا شوه چې خدا مې تا له راغله

اوس مهال ښاغلی اصولي د شعرونو او ادبي کارونو تر څنگ په رسنيو کې
د سياسي تحليلگر په حيث هم گډون کوي، او د ځوانانو د پرمختگ په
برخه کې په هېواد کې په بېلابېلو برخو کې هڅې کوي.

تا دې ته فکر کړې؟

چې شپه نور ځان پتوي

تياره د رڼا له وېرې امن غواړي

چې د تياره آسمان له اړخو

رڼا پلو ښکاره کړي

دنيا دنيا تيارې ته ماتې ورکړي

په پت پتوني ورو ورو

په تيارو بره شان شي
مرغان راوينس غونډې شي
ورو ورو سندرې وايي
نرمه هوا چليږي
د هوساينې زوگ راوينس غونډې شي
طبيعت له ډېرو سترو
سترگې راوغروي
د ارامښت په غېږ كې
نړۍ ته سا وركوي
د گهيځ دغه وخت مې
د جنت خيال ته بوځي
لېرې له دغې دنيا
هغې مهال ته بوځي

د رحمت شاه سايل د شاعرۍ حماسي اړخ

لومړۍ مرکه

خبرياله: د خپرونې په دې برخه کې پر دې باندې خبرې کوو چې رحمت شاه سايل د حماسي شعرونو تر څنگ نور کوم ډول شعرونه ليکي، زموږ مېلمه د پښتو ژبې ليکوال، شاعر او ژورناليست جمال ناصر اصولي پرې خبرې کړې چې په گډه به يې وگورو.

ښاغلي سايل د خپل طبيعت خيال په شعري ژبه په ښه هنري انداز انځور کړی او د ولسونو زړونو ته يې لاره پيدا کړې ده، ځکه چې سايل پر کلي، غره، منگي، ونې، بنگرې د رباب پر غږ مين انځورگر شاعر دی.

اصولي: رحمت شاه سايل د پښتني ټولني زيرنده دى، دى په پښتني ټولنه كې زيربډلى دى، د پښتنو ناخوالي يې ليدلې دي، هغه څه چې د ده پر ماحول كې تېرېږي، هغه يې ليدلې دي، او هغه انځورونه يې چې په ټولنه كې ليدلي دي، هغه يې را اخیستي دي، شعر كړي يې دي، غزل كړي يې دي، ټولني ته يې وړاندې كړي دي او منظوم كړي يې دي.

ښاغلي سايل تل هڅه كړې چې د ټولني هغه ناخوالي را واخلي، چې دى او يا د ده قوم ورسره لاس او گربوان دى؛ تل يې هڅه كړې ده چې د ورځنيو ستونزو انځور ټولني ته وړاندې كړي؛ هغه چا چې د ژبې سره بې وفايي كړې ده، هغه يې را اخیستي، انځور كړي يې دي؛ تل يې هڅه كړې ده چې هغه څه را واخلي چې د ژبې او د قوم پر ضد يې دي او دى پكې اوسېږي.

سايل كه څه هم په ډېر كوچينوالي كې شعر شروع كړى دى، دى ديارلس (۱۳) كلن و چې لومړى شعر يې ليكلى دى، خو بيا يې هم د خپلې شعري ټولگې چاپ ته ډېر صبر كړى، او شل كاله وروسته يې يوه ټولگه چاپ كړې ده. او دا هم د دې ضمانت كوي چې ده پر خپله شاعري او ټولني ته پر وړاندې كولو يې ډېر فكر كړى دى.

سايل وايي:

زما په دواړو اورو ناستو پښتو وليكئ
زما په سر چې څه ليكئ نو په پښتو وليكئ

دا هغه څه دي چې هلته يې له حالاتو څخه را اخیستي دي، يانې چېرته چې اوسېږي. لکه کوزه پښتونخوا. ده په کوزه پښتونخوا کې له خپلې ژبې (پښتو) سره کړې ناخوالې برېښې کړې او ټولو ته دا پيغام ورکوي چې پښتو يوه پاتې ژبه ده، خو د هغه چا له خوا پاتې شوې چې اوس په قدرت کې دي او په دوی يو ډول نه يو ډول حکومت کوي، که څه هم په سيمه کې لرغونې ژبه هم پښتو ده، خو بيا يې هم د پرمختګ لپاره لاره هواره شوې نه ده، يانې دفتري کړې يې نه ده؛ د ښوونځي ژبه يې نه ده کړې، بلکې يوازې کور ته او په کور کې پاتې شوې ده. دا او دېته ورته ټولې ناخوالې يې را اخیستې او شعر کړي يې دي.

خبرياله: د رحمت شاه سايل د گرانښت لامل هم همدا دی چې په خپلو شعرونو کې يې حقيقتونه بيان کړي او د ټولنې او نړۍ انسانان يې مينې او ورورگلوۍ ته رابللي.

اصولي:

د پاکو مينو گنډگارو چې منکر پرې نه شئ
د رقيبانو الزامونه پر تندو وليکئ

د سايل په شعر کې خلکو ته دا هم يو پيغام دی، چې تاسو راپاخئ او دا الزامونه پر تندي وليکئ؛ مبارزه ورسره وکړئ او راوينسئ هغه څه وکړئ چې د يوې ژبې ويونکي ورته ضرورت لري.

په بڼايستونو پسې يې ورکو لېونو ملگرو
زما په زړه کې د گل مينه په اغزو وليکئ

دا هغه څه دي چې سايل پکې د زړه له تله خلکو ته يو پيغام ورکوي

ای شاعرانو د قلم په آزادۍ مينو
حال د بلوڅو ماشومانو د سلگو وليکئ

له سايل سره نه يوازې د دې پښتنو غم دی، بلکې تر څنگ يې د بلوڅو پر
ویر هم ژړېدلی؛ د هغوی سلگۍ يې انځور کړې؛ د بلوڅو د ژبې، د قومونو
ستونزې يې انځور کړي او تل يې غوښتي دي چې هغوی ته هم توجه وشي
او له هغو خلکو څخه، چې تل يې د بلوڅو حق خوړلی، غواړي چې د هغوی
حق ترې وغواړي.

خبرياله: د انځورگر شاعر رحمت شاه سايل شعرونه تر ننه د پولې دواړو لورو
ته د ښو او نامتو سندرغاړو، لکه نغمې، استاد ناشناس او داسې نورو
سندرغاړو هم کمپوز کړي.

اصولي: سايل نه يوازې دا چې په کوزه پښتونخوا کې پر پښتنو ژړېږي او
حماسي شعرونه يې يوازې هلته منحصر نه دي پاتې شوي، بلکې د
افغانستان خوا ته يې هم را دانگلي دي او خپل غټ کور يې ستايلی دی.

لا په کابل کې پابندي ده د نارنج په گلو
گڼې هغه خوشبو خو زړه د پېښور ته رسي

اوس دا هغه خبرې دي چې سايل يې هلته په كوزه پښتونخوا كې ډېرې نشي كولى، دى ډېر څه ويني، خو په شعر كې يې را اخيستلي او تر څنگ يې پر كابل هم ژرلي، همداراز په پېښور يې هم ژرلي، په پښتو يې هم ژرلي، پر لر او برو پښتو يې ژرلي. سايل ته دواړه قومونه - چې اوس يې د ډيورنډ كرنښه پر منځ تېره شوې، د ملا پر تير يې تېره شوې او نيمايي كړي يې دي - يو ورته معلومېري.

سايل تل هغه څه ويلي چې له ټولني او ماحول څخه يې اخيستي دي.

سايل وايي:

ماته دا نصيحت كړې پاچا خان دى
څوك چې خپله ژبه سپكه گڼي سپك شي

خبرياله: ښاغلى سايل د نړۍ له طبيعت سره مينه لري او تل يې د دې طبيعت ښكلا د قلم په ژبه په ښكلي انداز بيان كړې، چې د شعر مينه والو يې هر شعر په خاصه علاقه لوستى او لولي.

اصولي:

دغه گفتم داسې پاك ملنگ د خولې دى
څوك چې خپله ژبه وركه كړي نو ورك شي

گورۍ دلته دا خو پيغامونه چې سايل د ژبې په مورد ورکړي، اگر چې د پښتو په اړه يې ډېر څه ليکلي؛ خلکو ته يې پيغام ورکړی چې خپله ژبه را جگه کړي؛ په سيمه کې تر ټولو لرغونې ژبه را جگه کړي او له سيال سره يې سياله کړي. مور اوس هم په انگرېزي او په نورو ژبو درسونه وايو، ښوونځي ته ځو او هغه ژبې هلته راته تدریسېږي، را باندې تحميل شوې، نو ده له پښتنو څخه هيله کړې چې را جگ شي او خپله ژبه سپکه نه کړي، خدمت ورته وکړي.

د سايل حماسي شعرونه ما ته د ده تر عشقي شعرونه ډېر لوړ معلومېږي، ځکه هغه څه چې د زړه له تله ويل کېږي، هغه ټولو ته مهم، خواږه او تر ټولو لوړ وي.

نو سايل صاحب هم هغه څه را اخیستي چې د ده د زړه درد بلل کېږي.

خبرياله: ښاغلي سايل د خپلو حماسي شعرونو په ليکلو سره نه يوازې په پښتونخوا کې د خلکو په زړونو کې ځای پيدا کړی دی، بلکې د نړۍ په هر هغه هېواد کې چې څوک له شعر سره مينه لري، خاص ځای لري او شعرونه يې په خورا مينه لولي.

اصولي: د رحمت شاه سايل ژبه روانه ده، عشقي شعرونه يې خواږه دي، لکه څومره چې يې حماسي شعرونه تر ټولو خواږه دي، همداسې عشقي شعرونه يې او هغه څه چې ده شعر کړي دي؛ هغه څه چې يې منظوم کړي دي او د نظم خاصه يې ور اغوستې ده، هغه يې ډېر خواږه ويلي دي.

سايل تر ډېره سوچه پښتو لغات را اخیستي دي، خپل شعر يې د اردو او

انگليسي کليمو څخه ساتلی دی، ده په هغو شرايطو کې چې په کوزه پښتونخوا کې نيمه ژبه اردو او انگليسي شوې، د پښتو گرامر پکې نه مراعاتېږي، خو بيا يې هم پښتو گرامر مراعات کړی دی، لهجوي لغاتونه يې را اخیستي او ځای په ځای کړي يې دي، پښتنو ته يې ور پېژندلي دي، ولس ته يې ور پېژندلي دي او دا يې ويلې دي چې په پښتو ژبه کې که مور خوشحال لرو، که رحمان بابا لرو، که حمزه لرو، نو دلته نور هم پيدا کېږي، که تر دوی پورې ور رسېدلي هم نه وي نو تر يوه حده يې دوی ته هغه پورې ور نږدې کړی وي.

د سايل شعر ډېر روان دی، پښتني دی او د پښتنو جذبه پکې پرته ده او هغه جذبه چې پښتانه يې خوښوي، هغه احساساتي جذبه دي چې ده هم تر يوه حده ترې په شعر کې کار اخیستی، ولس ته يې وړاندې کړې. د پښتنو خو احساساتي جذبه ډېرې خوښېږي. فکر کوم همدا لاملونه دي چې د ده شعر د ټولو خوښېږي او ډېرو سندرغاړو سندرې هم ترې جوړې کړې دي.

خبرياله:

زما په دواړو اوږو ناستو پرښتو وليکئ
زما په سر چې څه ليکئ نو په پښتو وليکئ

د پاکې مينې گنهارو چې منکر پرې نشئ
د رقيبانو الزامونه پر تندو وليکئ

په بڼايستونو پسې ورکو لېونو ملگرو
زما په زړه کې د گل مينه په اغزو وليکئ

زما په لاسو کې، په پښو کې ديوتاگانو د وخت
د زنده گۍ نوم د اجل په زولنو وليکئ

د خنيخپرونو خالقلانو د وحشت زامنو
ما په کتار کې د ژوند د لېونو وليکئ

ای شاعرانو د قلم په آزادی مینو
حال د بلوڅو ماشومانو د سلگو وليکئ

د آزادی عالمبردارو د نړۍ قامونو
اوس د نړۍ نقشه کې کور د پښتنو وليکئ

له پردیو کلیمو څخه د خپلې ژبې ساتل

دویمه مرکه

خبرياله: بیا هم سلامونه!

محترمو لیدونکو او اورېدونکو څنگه کولی شو چې خپله ژبه د پردیو کلیمو څخه وژغورو؟

په دې اړه مو د ژبو او ادبیاتو ماسټر جمال ناصر اصولي پرې غږولی دی، د ده خبرې به هم واورو.

اصولي: په هره ټولنه کې چې نظامي يرغل وشي، یا هره ټولنه چې تر نظامي يرغل لاندې راشي، هلته هر څه امکان لري. لومړی موضوع یې د فرهنگي يرغل ده چې هلته دېته لاره هوارېږي چې فرهنگي يرغل په آسانه پر مخ ولاړ شي.

په افغانستان کې ۳۷ کلنې جگړې هرڅه تر سیورې لاندې راوستي دي. گاونډیان مو د نظامي يرغلونو تر څنگ تل فرهنگي او کلتوري يرغلونو خوبونه ویني او کړي یې هم دي. په چا یې پلي کړي دي؟ دوی خو په

مسقيم ډول دلته نه دي راغلي، بلکې دوی هلته ورته ناست دي او پلي کوونکي يې خپله افغانان دي. لومړۍ موضوع يې زموږ افغاني جامې دي. زموږ ښاري خلک، خصوصن ښځينه، تر ډېره خپل افغاني لباسونه نه اغوندي، چې يوه موضوع دا ده. همداراز په ځوانانو کې هم همداسې ده، ښاري ځوانان هېڅکله نه غواړي چې خپل افغاني لباس ته توجه وکړي. يو مثال يې زه درته وایم، هر کله چې د يوه ځوان واده وي، نو دی د دې پرځای چې افغاني جامې، واسکت يا خولۍ واغوندي، د هغوی پرځای دوی د هندي سرپالونو په تقليد جامې اغوندي او بيا د شاه په ډول محفل ته راځي.

دويمه موضوع د ژبې موضوع ده چې زموږ پر ژبو (پښتو او دري) دواړو باندې د گاونډيو هېوادونو له خوا هر وخت ډېر لغتونه او کليمې تحمیل شوي دي، تحمیلونکي يې مور، يو، مور لار ورته هواروو. د افغاني کليمو څخه بد وړو او پر ځای يې ايراني، انگليسي، اردو، عربي او نورې کليمې ژبې ته په شعوري او غيرې شعوري ډول د ننه کوو. مور په مجلس کې پلار ته د (پلار) په ويلو شرمېږو، هغې ته والد وايو او ځان متمدن حسابوو.

درېيمه مسئله دا ده، هر کله چې پر مور (افغانانو) نظامي يرغل شوی دی، تر څنگ يې پر ژبو او فرهنگ هم يرغل شوی. د روسانو په وخت کې همداسې وشول. کله چې روسان راغلل زموږ په ښوونځيو کې روسي ژبه عامه شوه او دا ژبه يې د دويمې ژبې په ډول تدريسوله، همداراز د دې ترمنځه چې د اسلام د خپرولو لپاره عربان دلته راغلل، نو زموږ پر ژبو باندې عربي تسلط پيدا کړ او خپل اغېز يې تر اوسه پرېښود. همداراز که همدا اوس هم وگورو، نو انگليسي ته ټول خلک ترجيح ورکوي، لومړۍ ژبه يې

انگليسي ده او دويمه ژبه کې پښتو يا دري ورسره زده کوي، يانې دا خو يې مورنۍ ژبې دي، خو د زده کولو لپاره يې انگليسي ژبه تقريبن لومړنۍ ژبه بللې ده چې زده يې کړي.

همداراز ځوانان تل کوبښ کوي چې د خپل ځان د عصري ښودلو لپاره انگليسي او يا نور بهرني لغتونه وکاروي، خو په دې سره يې همېشه خپلې ژبې ته شعوري يا لاشعوري گواښ پېښ کړی، خپلې ژبې يې تر پښو لاندې کړې دي، همدا مسايل دي چې ژبې ته يې زيان اړولی دی.

يو مثال زه درته وایم، په کوزه پښتونخوا کې زموږ پښتانه وروڼه چې دي، د دوی پښتو فلمونه داسې عياش شوي چې سپرې فکر کوي د پښتو فرهنگ اصلن هلته شته نه، ځکه څه شی چې دوی هلته انځوروي، نو خلکو ته پکې يو بل پردی کلتور ور وپېژني. همداراز هلته خو يې له ژبې سره بېخي نورې ژبې گډې شوې او پښتو پکې ډېره کمه پاتې شوې ده.

هو، دا هم ويلاى شو چې يوه ژبه د نورو ژبو له لغتونو پرته پرمختگ نه شي کولى، خو هغه يو معيار لري، لکه پينځه ویش (۲۵) سلنه مور کولای شو چې له نورو ژبو څخه پور واخلو او هغه مفغن يا مفرس کړو، تر څو چې په خپلو ژبو کې يې وکاروو.

خبرياله: ليکوالان په دې اند دي چې د پښتو لپاره ډېر کار بايد وشي، څو چې د دې ژبې سوچه لغتونه ورک نه، بلکې لا ډېر وکارول شي او په پښتو او دري ژبو کې له خپلو لغتونو څخه کار واخيستل شي، نه د نورو ژبو.

اصولي: علومو اکاډمۍ د ژبو د سوچهوالي لپاره فکر نه کوم چې څه کړي

وي او که کړي يې هم وي، نو يا به زه نه يم خبر او يا به په نشت حساب وي. نو د هرې ژبې د سوچه والي لپاره او د ژوندۍ پاتې کېدا له پاره، پکار ده چې ټولنې ورته جوړې شي، لکه پښتو ټولنه چې وه، په اوسني وخت او په فعلي زمان کې لومړۍ ضرورت همدغه دی چې پښتو ټولنه جوړه شي، همداسې دري ته بايد يوه ټولنه جوړه شي تر څو چې له ايراني کليمو څخه وژغورلای شي. ايرانيان روغتون ته بيمارستان وايي، مور په دري کې ورته شفاخانه وايو، اوس که دواړه نومونه پرتله کړو ويلى شو چې شفاخانه ښکلی نوم او کليمه ده، نو بيا زموږ دري ژبې ولې له خپلې اصيلې ژبې په منډه دي او د پرديو په انگړونو کې اختر لټوي. نو زه فکر کوم چې د دې ډول ټولنې په جوړېدلو سره کولای شو چې د پرديو لاسوهنه بنده کړو.

په اوس کې نه حکومت او نه نورو بستونو د ژبې د سوچه والي يا هم د ساتنې له پاره هېڅ نه دي کړي، نه يې د نورو فرهنگونو مخه نيولې ده او نه کوم هوډ شته دی. زه فکر کوم چې په ټول تاريخ کې به له ژبو سره دغسې يو ناوړه چلند نه وي شوی، لکه اوس چې وشو. لکه مور او تاسو پخوا پوهنتون درلود، خو د پوهنتون لپاره اوس د دانشگاه کليمه کارېږي، مور او تاسو ملي مصطلحات لرو، د ملي مصطلحاتو د مروجولو لپاره، د هغې د ساتلو لپاره، هېڅ منع نه لرو، تر څو چې د پرديو کليمو مخه پرې ونيسو، اگر چې مور ځينې بنسټونه لرو چې کولی شي د دې مخه ونيسي، مگر په دې اړه يې کوم اقدام نه دی کړی، هېچا يې مخه نه ده نيولې. مور په دري کې ښکلي لغتونه لرو، نور ورته جوړولی شو، مگر دا په دې مانا نه ده چې له نورو ژبو څخه يې را واخلو او دري پرې وننگوو. نو زما په نظر بهترينه موضوع به دا وي چې د دواړو ژبو لپاره ټولنې جوړې شي، خصوصن د پښتو

لپاره، ځکه پښتو له دفتره لوېدلې ده، دفتري ژبه اوس تر ډېره دري ده، په ټولو پښتون مېشتو سيمو کې اوس ډېر اداري کارونه په دري کېږي، نو د دې لپاره چې پښتو ژوندۍ پاتې شي، زه فکر کوم يو کلک عزم ته اړتيا ده. ټولني او بنسټونه ورته جوړشي، البته د مرکز او ولاياتونو په سطحه، تر څو چې پښتو ته رشد ورکړای شي، نو غوره موضوع به همدا وي. بله مسله داده چې پښتو د پښتنو له خوا بې ستره شوې ده، پښتنو خپلې ده، پښتنو خپلې ژبې ته عزت نه دی ورکړی، کله په هره اداره کې پښتانه شته، پښتو ولې نه لیکي، نه يې لولي او نه هم پرې غږیږي.

پښتون تر هغې نر پښتون وي، چې رسمي دنده ونه لري، کله چې مقرر شي (ملي) شي، پښتو ته شا کړي او د پښتو په لیکلو ځان متعصب احساسوي. د بل پښتون هم مخه نیسي، د پښو يې تیرې باسي او تر ټولو مخکې همدا دی پرې د متعصب ټاپه لگوي. دا ډول پښتانه وایروسونه په هره اداره کې مینده شي، په خروارو دي.

ځواب يې دادی، چې پښتنو د ژبې سره بې باکي کړې ده او خپله ژبه يې بې عزته کړې ده.

چې د اصل موضوع وتلي نه وو، مور په هر ګرډود کې پرېمانې سوچه پښتو کلیمې لرو، چې معیاري شوې نه دي، ژبپوهان دې پرې کار وکړي تر څو ژبه يې مالامال شي.

زموږ د تنیو په ګرډود کې ځینې داسې کلیمې شته چې تر اوس معیاري شوي نه دي، لکه:

شلغم: منگریته

تور بانجان: پتینگر

انگور: مبلوه

آنار: مونگوری

سبزه یا چمن: بروه

حجره یا دیره: ولمانوخی - میلمانوخی

چارپای - تخت: کت

هدیره: جلگه

قبر: مرستون

هدیره: مرستوننه (جلگه)

دوه منزله - د کوتی په سر کوته: سابت

د پتی پوله: موره

غلیل: پرویزی

غرمه: برپخر

غرمی ته نیردی وخت: تنکی برپخر

جارو: رببز

جرس: گونگری

لمن: پیخه

دستکش: لاسمخی، (لاسمیغی)

خپل پردی: پیخه پلم

د زرو بنځو بنبره: (لمپشن) شی - یانې تبا شی، خوانیمرگ شی.

ډپر ښکلی دی: (رت) ښکلی دی

غیرتی، تورزن سپی: (رت) سپی دی

باران: ورينگي
سور ورو باد: زوبگ (خوگ)
باران: شىگارہ/ ورينگي
باندي: ورچينې، بيديا
خولى: تويى
د کور پرده، څلور دېوالي: وېره

خبرياله: د پښتنو په ډېرو سيمو کې ډېر مختلف او سوچه لغتونه لرو چې خورا ښکلي او مانا لرونکي دي، اما پر اوس وخت کې د همدې لغتونو پرځاى له نورو ژبو څخه راغلي لغتونه کارول کېږي، چې دا هم خپله پښتو يا دري ژبې ته ډېر ضرر رسوي.

اصولي:

زمور سياسيون چې له بهره پراشوتي راغلي دي د ژبې په ارزښت خبر هم نه دي، دوى پښتو ته ارزښت نه ورکوي، بيا به کار څنگه ورته وکړي؟ د ژبې سوچه والى او کار کړل ورته دې حکومتونو کار دى. خو هغه حکومتونه چې اصيل وطني وي.

زمور په ډېرو هغو ولايتونو کې چې د نورو هېوادونو سره کرښې او پولې لري، له ورايه د نورو ژبو اغېز پرې ښکاري، لکه په ډېرو پښتونمېشتو سيمو کې اوس پاکستانى کلتور راغلى او د پاکستانى کلتور اغېز مطلق ښکاري. که مور او تاسو ننگرهار يا خوست ته ولاړ شو، په خوست او ننگرهار کې به له ورايه د پاکستان کلتور اغېز وليدلای شو، چې دا موضوع په دواړو برخو کې شته، په ژبو کې يې هم د هغوى اغېز محسوسولى شو، علت به يې يو دا

وي چې زموږ په هېواد کې ناامني وه، هره خوا مو مهاجرتونه کړي، اوس هم هاخوا ډېر مهاجرين لرو، دغه اغېز به په دواړو خواوو کې وي، خو پر مور ډېر شوی. په همدې ډول د ايران سره پر سرحد پراته افغانان مو هم د همدې ناروغۍ څخه زور پيري. او د دې مخنيوی يواځې يواځې په هغه څه کېدای شي چې قانون پلی شي، قانون دلته نه پلی کېږي. ما مخکې د ملي مصطلحاتو موضوع ياده کړه. د ملي مصطلحاتو د ساتلو لپاره هېڅ نه دي شوي، همداسې نور ډېر لغتونه لرو چې په شعوري ډول راوړل شوي او ولس يې بيا په لاشعوري ډول عام کوي او دېته کار کوي تر څو چې پردی يا د بلې ژبې کلمې په خپلو ژبو کې عامې کړي. نو مخنيوی يې يواځې په هغه صورت کې کېږي چې زموږ په هېواد کې امن وي پښتو او دري ته په رښتيني ډول کار وشي، نه دا چې مور د نورو ژبو مصطلحات، کلمات را واخلو او په خپلو ژبو کې يې عام کړو.

په لويه پکتيا کې داسې کليمې شته چې تر اوسه په معياري گړدود کې ما نه دي ليدلي، کوچنی مثال يې درته واييم، زموږ د لېسانس په دوره کې استاد پوښتنه وکړه چې مور دستکشو ته څه وايو؟ دستکش دري کلمه ده. مور د خوست د تڼيو په لهجه کې دستکشو ته (لاسميغي) وايو. لاسميغي يانې هغه لاس مخی دی چې «خ» يې په «غ» اوښتې. داسې په ژبه کې په زرگونو نورې کليمې لرو چې هغه نه دي را اخیستل شوي او تر اوسه يې ژبپوهان نه پېژني او که پېژني يې هم، نو فکر نه کوم چې ژبې ته يې د ننه کړي

«جرس» ته، مور په پښتو او خپله لهجه يا گړدود کې «گونگرې» وايو. زموږ ډېر استادان دي، البته د پوهنتون استادان چې گړونگی به پېژني،

مگر په ويلو کې يې نه کاروي.

بلخوا مورځينې د گوتو په شمار داسې پوهان هم لرو چې پښتو ته کار کوي، لغتونه ورته جوړوي، مگر هغه لغتونه ډېر مرکب او سخت دي. هر کله چې د يوه څيز لپاره کليمه يا يو نوم جوړوو، نو پکار ده چې هغه ډېر ساده وي، په ژبه کې ښکلی تلفظ شي، زر عام شي، خلک يې زر واخيستلی شي او بامفهومه وي، نو داسې هم کېدای شي او اړينه هم ده، چې د ژبې د سوچهوالي او د ژبې د پياوړتيا لپاره مور او تاسو پينځه ويشت فيصده لغتونه جوړ کړو، پينځه ويشت پور واخلو، پينځه ويشت د خپلې ژبې له گړدودونو څخه را اخيستلای شو، نو زه دا وایم چې پنځوس فيصده بايد له خپلې لهجې څخه را واخلو او په يوه ژبه کې يې عام کړو، ځکه زموږ ژبه پراخ گړدودونه لري، په هر گړدود کې سوچه پښتو کليمې شته، چې معياري شوې نه دي، ويلی شو چې پښتو ډېره غني ژبه ده، خو کار ورته په کار دی، چې تر اوسه نه دی شوی.

د توري او قلم خښتن (خوشحال خان خټک)

درېيمه مرکه

راپور: د خوشحال بابا د پېژندلو په باب سرچينې نه ختمېدونکي دي، بلکې سلگونه مقالې، کتابونه د ده د پېژندلو او د اشعارو په مختلفو اړخونو باندې چاپ شوي دي. نن يې په اړه ليکوال او شاعر جمال ناصر اصولي صيب غروو:

اصولي: خوشحال خان خټک د توري او قلم سپړی و، دی په يوه داسې کورنۍ کې زيږېدلی و چې د ده پلار، نيکه د وخت سرداران وو، که څه هم د هند په لويه وچه کې هغه وخت د مغلو حکومت و، د کابل لويه لاره يې دوی ته په جاگير ورکړې وه چې دوی به يې ساتي، د اکوړه څخه رانيولې تر خوشحال خان پورې د همدې لارې ساتندويان وو.

خوشحال خان بابا وايي:

زه خو شحال د شهباز خان يم
چی تورزن يم کان په کان

شهباز خان د يحيی خان و
چی بل نه و هسی خُوان

يحيی خان د اکوړي و
چی په دور شو «سلطان»

د اکبر بادشاه په دور
شو د خپل اولس تورخان

د هجرت زر دوويشت سن و
چی زه راغلم په جهان

د هغه کال پوره پنځوس و
چی شهيد شو شهباز خان

د هغه دور بادشاه و
قدردان، شاه جهان

د پلار خای يی ما راکړ
په اولس شوم حکمران

خوشحال خان له وړوکوالي څخه، کله چې دی په يوه خاني کورنۍ کې زيږيدلی و، دی د جنگونو سره او دی د هغه وخت له ناخوالو سره بلد و. خوشحال بابا د دغو مسايلو تر څنگ ډېر ښه قلم درلود، ډېر آثار يې وليکل، د ده قلم د ده له ځوانۍ څخه شروع آن تر مرگه پورې رسېږي چې ډېر آثار ترې پاتې شوي دي. ځينې ليکوالان وايي چې دی ۲۰۰ آثار لري، چون د وخت ناخوالو د ده ځينې آثار ورک کړي دي، کوم آثار چې يې مور ترلاسه کړي، هغه د ده په ديوان کې خوندي شوي دي، او څو څو ځلې يې د پښتو ټولني لخوا او همدا شان د نورو مطبعو لخوا چاپ شوي او د خلکو په لاس کې دي.

خوشحال خان بابا نه يوازې دا چې شاعر و، ليکوال و، بلکې دی يو بهترين ملي اتل و، د پښتنو د وخت ناخوالي يې درک کولای شوې، دی په آخره کې د مغلو په وړاندې وجنگېد.

د خوشحال خان بابا ژوند اصلن درې برخې لري، يوه يې د ماشومتوب برخه وه، چې په هغو کې دی له کومو مشکلاتو سره مخ شوی و. دويمه برخه يې هغه ده چې دی د مغلو د واک لاندې جنگېده يا د مغلو په گټه جنگېده او دريمه برخه يې هغه ده چې دی د مغلو په ضد را جگ شو، کله چې دی بندي شو او بيا له زندانه آزاد شو، نو ده وويل:

پس له بنده دی دا عزم
د خوشحال د خاطر جزم

يا نيولی مخ مکې ته
يا مغلو سره رزم

يا يو کنج د غره نيولی
لمونځ روژه د لوستو بزم

بابا په يوه قصيده کې وايي چې زه پ ځان پوه نه وم چې مغولو ولې ونيوم، ولې يې بندي کړم، دا هغه مسله وه چې همېشه يې د ده زړه درداوه، مگر د ده د شخصيت جوړونې لپاره دغه زندان يوه بهترينه وسيله شوه. کله چې دی له زندانه راووت، نو د مغلو پر ضدی يې جگړې پيل کړې، مقاومت يې پيل کړو او مبارزې يې پيل کړې.

پرورده که د مغولو په نمک يم
دا ورنګ له جوړه هم له غريوه ډک يم

په نا حق يې په زندان کړم يو څو کاله
خدای خبر دی که په خپله گناه شک يم

پښتنو سره زړه تور دی د مغولو
خبر دار يې په نیتونو يک په يک يم

که سره که نا سره راته معلوم دي
په دا کار کښی په معنا لکه محک يم

هغه زیست چه د عزت له مخه نه وي
چه يې کار په هغه زیست پورې هک پک يم

په خپل نام و ننگ راشم لیونی شم
خبر دار کله په سودو زیان د لک یم

اور یې پورې په منصب په نوکری شه
چه تر فهم وتر نظر د مغل کک یم

هر پښتون چه د مغولو نوکری کا
که د زده د هغو وارو بهترک یم

پښتانه لره شری اندیری بس ده
نه په فکر د مسند نه د توشک یم

چه منصب مې د مغل خوریو ملک وم
چه منصب د مغلو نشته اوس ملک یم

د فرمان د پروانی حکم یې نه شته
شکر دا چه په خپل حکم خپل وک یم

آزادي ده په ساده سپینه جامه کښې
خلاص له غمه د زر بفت و د میلک یم

د وښو جو نگرې هسې را ته ښې شوې
وايي ناست په محلونو د آ هسک یم

که اوگره د بتو شته په شوملو سپينه
د مغلو پالو پاتي ډير پری ډک يم

که می عمر په شماره د ډير شو تير دی
لا په کار کښې د سورلی لکه ازبک يم

د افغان په ننگ می وتړله توره
ننگيالی دزمانې خوشحال خټک يم

خبرياله: خپل پخواني ليکوالان، شاعران او اتلان مو مطالعه کړي دي، هغوی هم معمولن د افغانستان لپاره هيلې درلودلې، د افغانستان لپاره يې ښې طرحې درلودلې، چې که هغه عملي شوې وای، اوس به مور يو ښه افغانستان درلود، مثلن له هغې جملې څخه مور که يادونه وکړو، له احمدشاه بابا نيولې، تر ننه چې پر خوشحال خان خټک خبرې کوو، همداراز لکه په تېرو خپرونو کې مو چې پر سيد جمال الدين افغان باندې خبرې درلودلې، هر يو چې مطالعه کوو، گورو چې دوی د افغانستان لپاره څومره هيلې او ارمانونه درلودل، ولې عملي نه شول، آیا دا هم د پښتنو يا په عموم کې د ټولو افغانانو بې اتفاقي وه؟

اصولي: دلته يوه مهمه موضوع دا ده چې په افغانستان کې د پوهې يا علم کچه بېخي په صفر کې ضرب شوې وه او تر اوسه هم مور ډېره فيصدي نالوستي خلک لرو، بې علمي ده، خلک له کتاب سره مينه نه لري، يو بل نه خوښوي...

خبرياله: ولې په نالوستو کې حساب شوي وو، مور خو دغسې اتلان درلودل، البته څلور سوه کاله پخوا، چې اوږده موده ده، مور پکې داسې د توري او قلم اتلان درلودل؟

اصولي: گورئ مور د قلم اتلان يوازې په ادبياتو کې لرو، مور د توري اتلان لرو، چې هغوی تل په توره باندې هغه خپل قوت استعمال کړی او له ښکېلاگرو سره يې سر جنگولی، سر يې وهلی، مور هېڅ وخت پرديو ښکېلاکگرو نه يو پرېښي، د تاريخ په اوږدو کې هر ښکېلاکگر چې راشي، وهو يې، خو هغه چې وتبتي بيا بل راشي، نو دلته مشکل په دې کې دی چې زموږ علمي او د پوهې کچه، معنوي او مادي دواړه دوی راته تر پښو لاندې کړې ده او له هر ښکېلاکگر سره چې مور لاس او گړېوان يو، نو يوه پېړۍ مو شاتگ کړی دی، خو کله چې سر را پورته کړو، بل راځي او هغه مو هم پر شا غورځوي. خاص علتونه يې دا دي چې دلته د پوهې کچه نشته، او دلته له علم څخه لرې پاتې شوي يو.

خبرياله: په نورو هېوادونو او اروپايي هېوادونو کې څېړونکي لگيا دي د خوشحال خان خټک پر شعرونو او ليکنو څېړنې کوي، دا به هم پر دې مانا وي چې انسان او انسانيت يې ښه لوستی دی، ښه يې مطالعه کړی او وروسته يې قلم پورته کړی دی؟

اصولي: داسې ده چې د خوشحال خان خټک اشعار يا آثار په ډېرو ژبو ژباړل شوي دي. دی يو داسې شاعر و چې د نورو ژبو ليکوالان، لوستونکي او اديبان خوند او عبرت ترې اخلي، بابا د ادبياتو تر څنگ ښه مشر، ښه ډاکټر، رهبر او زړور پښتون و. د هند د لويې وچې شاعر علامه اقبال د ده

په اړه ډېر څه ويلي، ډارمستر ويلي، همدا شان ډېرو نورو ليکوالانو او شاعرانو د ده په مورد څېړنې کړې دي، د ده آثار يې ژباړلي دي او د ده د شخصيت په اړه يې ليکنې کړې دي. په لسگونو آثار يې په اړه چاپ شوي، په نورو ژبو کې چاپ شوي، په پښتو کې چاپ شوي دي.

راپور: خوشحال يو متعدل انسان او د لوړې پوهې خاوند و، هېڅ داسې يوه خبره نشته چې په شعر کې يې نه وي راوستې، زياتره شعرونه يې د هېوادپالنې رنگ لري. خوشحال خټک د کلاسيکې دورې نامتو شاعر او د پښتو ادبياتو پلار گڼل کېږي.

خبرياله: که راشو د خوشحال ټول ژوند د هغه ادبي ژوند، د هغه د تورې ژوند، ټول مطالعه کړو، بالاخره ويلي شو چې د پښتو او راتلونکې لپاره يې څه پرېښي دي؟

اصولي: خوشحال خان خټک د پښتنو لپاره، د افغانانو لپاره، ډېر څه پرېښي دي چې مور د يوه تاريخ او د يوې لارښوونې په ډول ترې استفاده کولی شو، مور د يوه ټولنيز حل لپاره ترې استفاده کولی شو. بابا عادي شاعر نه و، بابا عادي مبارز نه و، بابا عادي افغان نه و.

د ده طبي برخه ډېره قوي ده، د ډېرو ناروغيو علاجونه يې ښودلي، يانې دا عجيبه په دې ښکاري چې دی د تورې او قلم څښتن په طب کې هم دومره پوهېږي، سياست يې، ټولنيز مسايل يې، د پښتنو يووالی هغه څه دي چې د ده په ديوان او د ده په اشعارو کې يې مور موندلی شو او دا هغه بن دی چې په زرگونو گلان پکې دي او د هر مرض دوا کېدای شي.

خوشحاحان ختيك د پښتنو د بي اتفافي خخه سر ټكاوه، يووالي ته يې
رابلل او د اتفاق گټې يې ورته ښودې:

هره چار د پښتانه تر مغل ښه ده
اتفاق ورځخه نشته ډېر ارمان

د بهلول او د شېرشاه خبرې اورم
چې په هند کې پښتانه وو پاچاهان

شپږ اووه پېړۍ يې هسې پاچايي وه
چې په دوی پورې درست خلک وو حيران

يا هغه پښتانه نور وو او دا نور شول
يا د خدای دی اوس دا هسې شان فرمان

که توفيق د اتفاق پښتانه مومي
زور خوشحال به دوباره شي په دا خوان

راپور: خوشحال نه يوازې په توره کې رسېدلی سړی و، بلکې په شعر او
شاعري کې يې هم لوی مقام درلود.

د جمال ناصر اصولي شعر او ادبي فعاليتونه

څلورمه مرکه

دیکلیمه:

څنگه ومنم چې نه یې؟

همغسې ژوند روان دی

همغسې خلک ښوري

خلک ژوند کوي خندېږي

لمر شغلي کوي بليږي

سپورمې ښکلي ده ښکارېږي

ستوري عشق کوي ځليږي
څنگه ومنم چې نه يې؟

غرونه بڼه درانه پراته دي
مرغان بڼې سندرې وايي
سپرلی ناڅي راروان دی
غوټی گل شي بڼکلي خاندي
بوراگان ترينه تاويږي
هره خوا سور لاله زار دی
هره خوا مينه او ژوند دی
هره خوا په ميو مست دي
هره خوا همغه ژوند دی
څنگه ومنم چې نه يې؟

کومه خوا درپسې درشم
خيال او فکر مې تسخير دی
ننوتې درته کړمه
ځان راوښييه يې چيرې؟
سا مې بنده، بنده کيږي
په خپل ځان کې زنداني يم

خوب کې ته په وينه ته يې
د سجدې ثنا مې ته يې
راته ووايه يې چيرې؟
څنگه ومنم چې نه يې؟

زه د ژوند سره عادت کړم
د شکرو خوند د را کړ
معطره د دنيا کړه
شپه او ورځ د را سينگار کړه
تور تمونه د لاهو کړل
بربوکۍ د نسيمي کړې
په مسکاوو د کړم روږدی
هر يو غم د ترنم کړ
هر يو وير د سلامي کړ
هر يو درد د ملهمي کړ
دوزخي جانان د بنکول کړ
ترينه جوړ د اصولي کړ
څنگه ومنم چې نه يې؟

ناڅاپي هغه ورځ بنار کې

تورتمونه راخواره شول
مړه غمونه رالمبه شول
هره خوا د وير نارې وې
هره خوا جوړ قيامت و
هره خوا په وينو سره وه
خلکو وير کاوه په کلي
ټول بازار په وير اخته و
آسمان هم ژړل په کريغو
وريځې تورې وې له غمه
لکه ځمکه چې لمبه وي
بنکلي حوره پرې پرته وي
اندامونه يې ورتيږي
له اووم آسمانه چيغې
لاندې ځمکې ته رالويږي
دا به څنگه تيره زړه وي
ځای په ځای چې نه دريږي
څنگه ومنم چې نه يې؟

د مسکاوو دور تېر شو

د خنداوو دور تېر شو

خوښۍ بورې شوې او کونډې
محبت له ښاره ووت
رڼاگانې دوزخي شوې
ترنم ستونۍ يې بند کړ
تا به وويل چې ژونده
زما زړه زما دلبنده
ای زړگيه ټول ژوند ته يې
ته هر څنگه زما ښه يې
دا خبرې به دې کړلې
اوس د شونډې ژبه نه شته
اوس د ناز او مينه نه شته
څنگه ووايم چې ژوند کړم؟
څنگه ومنم چې نه يې؟

خوب آرام مې په ازغيو
په سکروټو کې راگير يم
غم لا څه چې خپله وير يم
هوساينه شوه بدبخته
دنیا اور واخيست سوځيري
د زړه کور کلی مې وران شو

لولپه شو، لولپه شو لولپه شو څنگه ووايم چې نه يې څنگه ومنم چې نه يې؟

خبرياله: د مهربانه خدای تعالی په پاک او سپېڅلي نامه! دوستانو سلام
عليکم، تاسو له آريانا ټلوېزيون څخه د مرغلرې خپرونه گورئ، هر ځای
چې ياستئ، ورځ او شپه مو پخیر!

د دې خپرونې په عمومي برخه کې به قدرمن مېلمه شاعر او ليکوال جمال
ناصر اصولي راسره وي، تاسو يې له شعرونو او ليکنو سره آشنايي لرئ. له
دوی سره به خبرې وکړو، مخکې له دې چې پوښتنې ورڅخه وکړو، نو ښه
راغلاست ورته وايو!

اصولي: له تاسو مننه کوم چې ما ته مو په خپله خپرونه کې وخت راکړ او
زه مو راوبللم.

خبرياله: اصولي صاحب تر ډېره پورې دوستان ستاسو له نوم سره، ستاسو
له ادبياتو سره آشنايي لري، خو يو ځل بيا هم غواړو چې د مرغلرې په
خپرونه کې واورو چې شاعرۍ او ليکوالۍ ته مو له کله څخه پيل وکړو، په
کورنۍ کې مو نور څوک هم شاعر او ليکوال وو؟

اصولي: زموږ کورنۍ اصلن له پخوا نه يوه علمي کورنۍ ده، خو متاسفانه
شاعران او ليکوالان مو په کې نه درلودل، اما پلار جان مې سياسي ليکنې

کوي، کله کله په مجلو کې خپريږي.

خبرياله: له وړوکوالي څخه مو شاعري کوله؟

اصولي: هو، د شاعرانو اشعار مې لوستل، خوند يې راکاوه او زمزمه کول به مې، نو له ډېر وړوکوالي نه مې ورسره مينه وه او لوستل مې او شاعري مې هم له وړوکوالي نه شروع کړې ده.

خبرياله: تاسو چې د شاعرانو شعرونه او ليکنې لوستلې، کوم وخت يې پر تاسو داسې اغېز کړی چې کوم وخت شعر وليکئ او يا ليکنې وکړئ؟

اصولي: اصلن ما ډېره مينه د رحمان بابا له اشعارو سره درلوده، خوشحال خان مې لوست، ملنگ جان چې ولسي شاعر دی، د هغه اشعار مې لوستي او غني خان مې لوست، نو ډېره ملگرتيا راسره د رحمان بابا اشعارو کړې، د غني خان اشعارو کړې، خصوصن هغه حماسي اشعار چې دوی ويلې، د وطن، د ژبې او د خپل قوم په اړه، نو هغه اشعار وو چې ما ته يې هم څه راکړل او ما هم يو څه الهام ترې واخيست او همدې ډگر ته يې زه هم راوايستلم.

خبرياله: ډېر ښه، په شعر کې ستاسو مضمون تر ډېره څه شی و؟

اصولي: زه د فورم له مخې تر ډېره غزل ليکم، آزاد شعرونه ليکم او څلوريځې هم لرم، بېلابېل فورمونه پکې شته، په عموم کې که ووايم ډېر اشعار مې حماسي دي، عشقي اشعار مې ډېر لږ دي، البته کوبښن کوم چې ويې ليکم، مگر ليکلی يې نه شم.

خبرياله: يانې الهام مو هماغه حماسي دی؟

اصولي: بالکل او خوند راکوي چې حماسي شعرونه ووايم او وليکم او بيا يې زمزمه کړم او خوند ترې واخلم.

خبرياله: خومره چې ويل کېږي، دا هم ټول په الهام پورې اړه لري، يانې چې څنگه الهام چا ته راشي، هماغسې يې ليکي، يانې په زور يو څوک شعر نه شي ليکلی، که داسې نه ده؟

اصولي: بالکل، اوس داسې هم کله کله کېږي، چې زه د شعر شپږ بيتونه وليکم، خو اووم بيت چې راڅخه پاتې شي بيا يې بل وخت نشم ليکلی، يانې تر هغې بايد زه ورته انتظار شم چې يوه انگېزه پيدا کړم، تر څو هغه نيمگړی شعر بشپړ کړم. نو له يوې انگېزې پرته به ډېره مشکله وي چې څوک خپل نيمگړی شعر بشپړ کړي. شاعران هم بيا په څو ډوله دي، ځينې يې فی البدیبه شاعران دي، چې موږ يې په خوست ولايت کې لرو، په پکتيا کې هم شته چې فی البدیبه اشعار وايي او دوی ورته (شوری) او لغات وايي. مستقيمین يو شاعر له بل شاعر سره په ترنم کې د يو بل مقابله کوي او يو د بل ځواب وايي او همالته يې جوړوي، خو هغه د فولکلوريک يا ولسي ادبياتو يوه برخه ده، چې په فولکلور کې پرې بحث کولای شو، مگر اشعار چې يو شاعر يې ليکي او ورته کېني نو بايد يوه انگېزه موجوده وي، د انگېزې له مخې يې بايد وليکي، نو انگېزه چې نه وي، خورا مشکله ده چې يو شاعر دې شعر وليکي او د دې لپاره چې يو ښه شعر وليکل شي، نو بايد چې يوه ښه انگېزه موجوده وي.

خبرياله: ستاسو شعرونه په کورنۍ کې څوک وايي او څوک يې خوښوي؟

اصولي: زما اشعار خو په کورنۍ کې چې ماشاءالله ډېره لويه کورنۍ ده، ماشاءالله وروڼه ډېر لرو، د ترو زامن همداسې، نور خپلوان، نو فکر کړم چې زما اشعار يې ډېر خوښېږي، د ترو د زامنو مې خوښېږي، د وړنو مې خوښېږي او بل ورور هم لرم، هغه هم کله ناکله ځينې شعرونه ليکي.

خبرياله: نو که ستاسو خوښه وي، د خپرونې په دې برخه کې ستاسو د دوستانو چې ستاسو شعرونه يې لوستي دي او تر څنگ يې که مو وکيل صاحب پيدا کړ، په دې اړه به د هغوی نظر هم راواخلو.

اصولي: ولې نه، دا به ډېره ښه وه.

خبرياله: ليدونکو په دې شېبو کې راځئ چې وگورو د اصولي صاحب شعرونه چې د دوی دوستانو لوستي او لولي يې، څه نظر پرې لري:

بختيار صافی: جمال ناصر اصولي تقريبن د پينځو کلونو راپدېخوا زه پېژنم او خصوصن هغه وخت زموږ ملگرتيا شوه چې جمال ناصر اصولي د اريکي جريدې مسول مدير و. زما يې شعرونه او ليکنې ډېرې خوښېږي، ډېر تکړه ځوان دی او د دغو موضوعاتو لپاره ښه انرژي لري، د شعرونو يوه ښه ټولگه يې هم راغونډه کړې ده چې د (پردېسۍ ترورمي) په نامه په مارکېټ کې پيدا کېږي. (اوس دوهمه شعري ټولگه هم خپره شوې ده چې درد نومېږي). شعرونه يې په وېبپاڼو، اخبارونو کې، حتا دېکلمه شوي شعرونه يې هم پيدا کېږي، زما ورسره ډېر شوق دی. د اصولي صاحب په شعرونو کې يوه خاصه ځانگړتيا دا ده چې کله يې غوښتي په يوه موضوع باندې شعر وليکي، نو هغه د موضوع ټول اړخونه يې سنجولي دي، لکه د ده په زياتره شعرونو کې د ده ملي احساسات پيدا کولی شئ، د ده د مسافری

مشكلات يا نور هغه موضوعات چې له اوسني وخت سره تماس لري، دغو ټولو موضوعاتو ته يې پکې گوتځنډنه او اشاره کړې ده. په جمال ناصر اصولي کې يوه بله ځانگړنه دا ده چې له دې نه علاوه چې شعري قلم لري، له دې سربېره په نورو ادبي موضوعاتو کې هم ډېر تکړه دی. همدا شان سياسي ليکنې هم کوي او د هېواد په معتبرو رسنيو کې د سياسي کارپوه په حيث گډون کوي، چې زما ډېر خوښېږي.

د جمال ناصر اصولي فرهنگي هڅې هم تر ډېره، چې زه په جريان کې يم، هغه دا دي چې د خوست د ځوانانو د يووالي خوځښت فعال غړی دی، او ځينې ناچاپ شوي آثار يې، په نثر او نظم کې هم شته چې تر اوسه لا چاپ شوي نه دي، (سياسي جگړې کتاب يې اوس اوس له چاپه راوتلی دی). همېشه په دغه برخه کې له هغو کسانو سره هم مالي مرسته کوي، چې کتابونه يې ليکلی دي، خو د چاپولو وس يې نه لري، نو عمومن په فرهنگي هڅو کې چې د ده کومه ونډه ده، واقعن بايد په ښه سترگه ورته وگورو، او په دې موضوعاتو کې ډېر تکړه ځوان دی، زما نږدې دوست دی، نو په دې خاطر چې د ده په باره کې څومره هم وغږېږم نو کمه ده. د ده په باره کې به زما همدومره پيغام بس وي.

عبدالحليم همت صاحب (د عدليې وزارت اداري او مالي رييس): د اصولي صاحب په هکله، څومره چې يې زه پېژنم، ما او اصولي صاحب به د شپې پوهنتون يو ځای وايه، نو د ده شخصيت ډېر لوړ شخصيت دی او زه يې له نږدې پېژنم، ځکه ما له ده سره د شپې او ورځې مجلسونه کړي دي. اصولي صاحب واقعن يو هغه دردېدلی افغان دی چې د افغانانو په درد باندې دردېږي او پر ښو يې خوشحاليږي او يو رښتینی، پښتون او د کليوالو په

ادبي تحليلونه او ادبي ټوټې ■ ٤٧

خبره نر افغان دی، او زه ډېر احترام ورته لرم، همداراز نه یوازې دا چې اصولي صاحب خپله ښه انسان دی، بلکې له یوې ښې کورنۍ څخه دی، د ده کورنۍ سلسله ډېره لوړه سلسله ده، عالمه کورنۍ او دی هم خپله عالم انسان دی.

شاعري او ليکوالي يوه بېله نړۍ ده

پينځمه مرکه

خبرياله (مسکا نيازی): قدردمنو ليدونکو بيا هم تاسو ته ښه راغلاست وايمه. ليدونکو تاسو ته به معلومه وي چې د خپرونې دغه برخه مور شعر او شاعری ته ځانگړې کړې ده، له مور سره يو دروند شاعر هم مېلمه دی، نو له ده سره به مور خبرې اترې لرو، د شعر او شاعری په اړه له مور سره پاتې شی.

خبريال (کمال): دوستانو د خپرونې په دې برخه کې له مور سره قدردمن مېلمه ليکوال او شاعر جمال ناصر اصولي مېلمه دی، چې ښه راغلاست ورته وايو. د اصولي صاحب شاعري ښکلې شاعري ده، د ده شعرونه مور اورېدلي دي، نو ډېره مننه ترې کوم چې ستوديو ته راغلی. دوستانو تاسو

ته به هم شعرونه ووايي، د شعر او شاعری په اړه به ترې پوښتنې وکړو، ښه راغلاست درته وایو اصولي صاحب چې زموږ بلنه مو ومنله.

اصولي: کور آباد، ډېره مننه!

خبرياله: خوشحاله اوسئ اصولي صاحب، دا چې په خپرونه کې له موږ سره ياستئ، موږ خوشحاله يو او نن به په شعر او شاعری خبرې کوو، ځکه په افغانستان کې د شعر او شاعری مينه وال ډېر زيات دي او ډېر خلک ورته لېواله هم دي. راځو دېته چې پر شعر او شاعری وغږېږئ چې تاسو څومره شاعري کړې ده، له کومه وخته مو پيل کړې، او ستاسو په نظر يو ښه شعر کوم شعر ته ويلی شو؟

اصولي: د لوی او ښوونکي خدای په نامه. شاعري يوه بېله دنيا ده، په دې دنيا کې ټول وگړي نه اوسېږي، ځينې وگړي دې نړۍ ته لاره پيدا کوي، خوږه دنيا ده، د عاطفې او لطافت ډکه دنيا ده. زه د ښوونځي په څلورم او پينځم ټولگي کې وم چې اشعار مې لوستل، خوند يې راکاوه.

يوه خاطره درته ووايم، د ډاکټر صاحب نجيب په وخت کې په ملي راډيو تلوېزيون کې د ماشومانو خپرونه وه او شاهنواز جانباز دلته د ښوونې او روزنې د ادارې مشر و، نو زه به دې خپرونې ته ډېر راتلم، يوه ورځ راغلمه د کاوون توپاني شعر مې راوړی و، نو زه پر دې نه پوهېدم چې دا تخلص چې د کاوون توپاني دی، که دا خپل تخلص پکې واچوم، يانې دا بيا ادبي غلامه کېږي که نه، خو ماشوم وم او ما همداسې کړي وو. کله به چې دلته راتلم نو اول به شاهنواز جانباز ته ورتلم، خدای يې دې ژوندی لري اوس په استراليا کې دی، يوه ورځ چې ورغلم ويل يې نن دې څه راوړي چې په

خپرونه کې يې ووايې؟ نو ما بيا يو انقلابي شعر ورته ووايه، ويل يې چې دا شعر دې خپل دی؟ ما ويل نه خپل مې نه دی. ويل يې نو ولې دې خپل تخلص پکې کارولی؟ نو ما ورته ويل چې دا نو اوس غلط کار دی؟ ويل يې هو دا ناسم کار دی، دا بيا مه کوه. نو بيا مې هغه خبره له ځانه سره نوټ کړه او پر دې مې فکر شروع کړ چې زه به څنگه شعر ليکم.

ما له پخوا، له ورکتوبه د بېلابېلو شاعرانو اشعار لوستل، کله چې د انقلاب دوره په تېرېدو شوه او اسلامي دوره راغله، په هغې کې ډېر وخت مور درلود چې مطالعه وکړو، بيا مو نو په اوایلو کې غني خان، رحمان بابا، لکه څنگه چې ټول شاعران همدا لولي، خوشحال خان زموږ کلاسيک شاعران ولوستل او له دوی څخه مې همدا انگېزه را پيدا شوه. اشعار مې ليکل خو له ځان سره مې ساتل نه، ځکه په ارزښت يې نه پوهېدم، خو کرار کرار مې بيا ځينې اشعار چې لرل، له هغو څخه مې بيا ډېر وروسته په ۲۰۰۲ کال کې د «پردېسې ترورمي» په نامه يوه شعري ټولگه چاپ کړه، خو وروسته بيا پر دې پوه شوم چې ما د دې ټولگې په چاپ کې يو څه بېرته کړې او په همدې خاطر مې بيا تر ننه پورې چې ډېر کلونه واوښتل بيا بله ټولگه چاپ نه کړه، خو ډېر اشعار لرم چې که وخت مساعد شي، زه به هغه شعرونه، ورسره په څنگ کې ناول او لنډې کيسې دي، هغه به چاپوم، همداراز ځينې سياسي مرکې دي چې له رسنۍ سره مې کړې دي، تاييا لرم چې هغه هم د کتاب په بڼه راوباسم، يانې تقريبن تر پينځه شپږو ناچاپ اثار دي، خو ځينې وايي چې چاپ نه وي، هغو ته اثر نه شو ويلی، دا رښتيا ده، کله چې چاپ شي، بيا هغې ته اثر وايو، اوس يوازې يو اثر لرم، هماغه مو شعري ټولگه ده.

ادبي تحليلونه او ادبي ټوټې ■ ۵۱

خبرياله: ډېر عالي، ډېر په زړه پورې ښاغلی اصولي صاحب ستاسو آواز هم ژورنالیست ته پاتې کېږي، مثلن که چېرې تاسو راډیويي خپرونې وړاندې کوئ، نو د ژورنالیستي لپاره مو ډېر ښه آواز دی، د لیکوالي لپاره، ځکه دا آواز چې دی ډېر اثر لري.

اصولي: کاروان صاحب یوه ورځ راته ویل، بده درباندي ونه لگېږي یوه خبره درته کوم وایي غږ دې ډېر ښکلی دی، خو کاش چې غزل دې د ټکر غوندې ویلی، یانې سندرې دې ویلی هاهاها!

خبرياله: هاهاها، ښه، اصولي صاحب راځو شعر ته او پر دې باندې خبره کوو چې ډېر شاعران وایي چې هر لیکوال شاعر کېدلی شي، مگر هر شاعر لیکوال کېدلی نه شي، چې دا ډېره مهمه خبره ده. تاسو څومره له لیکوالي سره مینه لرئ او څومره لیکوالي کوئ، ځکه شعر او شاعري خو اوس په افغانستان کې خورا ډېره شوې ده، فطرتن هم که وگورو دا د پښتو ژبه او د پښتنو کلتور داسې دی چې پښتانه زیاتره شاعران دي او په دې برخه کې هغه ښه بېلگه یې لنډۍ دي. لنډۍ په پښتو کې هغه اشعار دي چې هر پښتون او هره پښتنه یې ویلای شي، ځکه که ووایو چې ما به مبالغه کړې وي چې ټول پښتانه شاعران دي، نو داسې هم نه ده خو لنډۍ او دېته ورته نور هغه څه چې په پښتو ولسي ادبیاتو کې دي، له دې څخه معلومېږي چې پښتانه له شعر او شاعري سره ډېره علاقه لري.

لیکوالي مو څومره کړې ده، تاسو مخکې د ناول یادونه وکړه، په ناولونو مو کار کړی دی؟

اصولي: لیکوالي رښتیا هم یوه بېله دنیا وي، خو له یو بل سره نږدې یانې

يو له بل سره تړاو لري، خو شعر زما په آند له ليکوالي يا له نثر څخه سخت دی، هر هغه څه چې موزون وي، له ساده خبرو څخه بېلېږي او سختېږي هم، نو پر دې اساس زما په نظر چې ليکوالي به آسانه وي، شعر، البته مور او تاسو چې وايو چې شاعران دي، خو هغه شعر ته چې شعر ويل کېږي، هغه بيا لږ دي. شعر هر څوک ليکي، زه يې هم ليکم، مگر ځانته شاعر نه وایم، نو چا ته چې شاعر ويل کېدای شي او حساب پرې کېدای شي هغه شاعران بيا کم دي.

هو، ليکوالي مې هم کړې، ډېری وخت په ځينو مقالو کار کوم، اوس خو دا د شعر د دنيا تر څنگ سياسي ژوند ته هم داخل شوی يم، سياسي ليکنې کوم، ډېر ورځني موضوعات ياداشت کوم، چې په راتلونکي کې به هغه څه وي چې ټولنې ته نه وي راوتلي، يانې ټولنې نه وي ليدلي، خو ما ليدلي وي، هماغه به د افغانستان له ځوانانو سره شريکوم، چې د ملت په گټه وي، د ملي ارزښتونو په گټه وي، د ولس په گټه وي، ليکوالي رښتيا هم چې د شعر تر څنگ يوه بله ښکلې دنيا ده او...

خبرياله: هنر هم دی!

اصولي: بالکل يو هنر دی، يانې مور چې يوه پديده په بله پديده اړوو، دېته هنر وايي، يانې مور چې عادي خبرې خوږې کوو، هنري کوو يې نو دا هم آسانه کار نه دی، او په ليکوالانو کې هم اوس ډېر داسې دي چې عادي خبرې کوي، مگر ځينې خلک بيا هغه عادي خبرې تر خلکو ډېرې خوږې رسوي او خلک يې هم په ډېر خوند سره اوري، لولي يې. نو دواړه بېلې دنياوې دي، هر ليکوال شاعر نه دی، او هر شاعر بيا ليکوال نه دی.

خبريال: زما په اند هم چې شاعري ما ته سخت کار ښکاري او هر څوک شعر نه شي ليکلی، خو ليکوالي بيا آسانه ده او هر څوک يې کولی شي، ځکه چې روانه او سليسه ده، خو شعر بيا د ځينو شاعرانو په اند تر څو چې د شعر ښاپېرۍ درباندي ناسته نه وي، نو شعر نه شو ليکلی. اوس راځو له تاسو څخه يو شعر اورو:

اصولي: حتماً ولې نه، ما خپل شعرونه ډېر نه دي راوړي، خو يو آزاد نظم دی:

ژوند ما سره مينه کوله
د جنون له تورو تيارو يې ساتلی وم
هره غېږ کې يې د مشکو خوشبويي خوره وه
هره مسکا يې د ژوند ساه وه
هره لمحہ يې د روح غذا وه
ژوند ما سره مينه کوله
خو يو ناڅاپه مې د خوشحالی په کور کې
د رڼاگانو برج را ونړېده
تيارې انگړ ونيوه
د هرې خونې وره کې
بلاوې لنگې شولې
غوغاوې گډې شولې
د رڼاگانو اور کې
پاتې سکروټې شولې
ژوند ما سره مينه کوله

ژوند ما سره مينه کوله
اوس مې د کور چاپيريال ساندي وپرونه وايي
زما په وره يې د تيارې نوم ليکلی
د ناروغۍ په څا کې
د زړه ټکور لوېدلی
ژوند ما سره مينه کوله

خبرياله: ډېر ښه، ډېر په زړه پورې، ښاغلی اصولي کله چې شاعر شعر ليکي، نو په داسې بېلابېلو موضوعاتو يې څرخوي چې حقايق ټولني ته وړاندې کړي، يا د شعر په منځ کې پيغام وي، د شعر د اصولو په مراعات سره يې ټولني ته وړاندې کړي، او کله چې د شاعر شعر اورې له هغې څخه به خوند اخلي، بيا شعر په خپل منځ کې ځينې خاص فورمونه لري، غزل دی، مسدس، مثلث لکه تا چې دغه آزاد نظم ووې، تاسو په کوم يوه فورم کې خوشحاله ياست. زه چې گورم ډېر شاعران غزل ډېر ليکي او وايي چې غزل د شعر د ټولو فورمونو پاچا دی. په دې اړه ستاسو نظر را واخلو.

اصولي: زه له تاسو سره موافق يم، هغه چوکاټ چې نور اشعار يې لري، غزل له هغو يو څه خاص دی، يانې په هر بيت کې يې بېل بېل موضوعات را اخيستل کېدای شي، غزل خوږ دی، غزل روان دی، غزل په يوه څپه تر پايه پورې روان وي، نو د غزل فورم رښتيا هم چې خوږ دی، خو ځينې نور فورمونه دي چې پښتو يې له پخوا لري، لکه لنډۍ، لکه ځينې سروکي، کاکړۍ او دې ورته نور پښتو فورمونه چې دي، هغه بيا لا خوندور وي، که څه هم د کتاب په بڼه لږ راغلي، مگر په کليو او بانډو کې يې پښتانه لا زمزمه کوي، د دوی لپاره بيا هماغه خوندور دی، د دوی لپاره آسان دی، د

دوی لپاره له معنا ډک دی، دوی همپشه هغه مطالعه کوي او له هغوی خوند اخلي.

زما په نظر د ټولني لپاره به هغه شعر ډېر خوږ وي چې ټولني په طبيعي ډول زيږولی وي. اوس راځو لنډۍ ته، پښتو لنډۍ لري چې د دنيا په هېڅ يوه ژبه کې د لنډۍ غوندې فورم وجود نه لري، خو دېته ورته يو فورم دی چې جاپان يې لري چې هغه هايکو ده، خو هغه بېل شی دی. هايکو هم څومره چې په جاپاني کې خوند کوي، هومره بيا په پښتو کې خوند نه کوي.

خبريال: هايکو په پښتو کې متاسفانه ډېر کسان ليکلی هم نه شي، ځکه د دې فورم هغه اصلي شکل ورته معلوم نه دی، بېخي بل شی ليکي.

اصولي: هو، بالکل هېڅ امکان نه لري، چې د جاپانيانو غوندې د يې وليکي.

خبرياله: يانې مور دا فورم نه لرو؟

اصولي: هو، هغه عروضي فورمونه چې له عربي څخه پښتو ته راځي او په هغه ډول مور شعر وليکو، نو د پښتو شعر خوند بدلېږي، يانې چا چې کوشش کړی چې په عربي عروضو شعر وليکي، د پښتو شعر هغه خوند بدلېږي، نه ليکل کېږي، ځکه پښتو ځانته يوه ژبه ده او عربي ځانته. که مور ووايو چې ټپه يا لنډۍ دې په عربي کې وليکل شي، نو هېڅ امکان نه لري چې هسې خوند دې ولري.

خبرياله: که لنډۍ ترجمه هم شي، نو خوند يې څي؟

اصولي: بالکل. هرې ژبې ته يو شعر په عين عروضو ځي، يانې په هماغه سيستم باندې ځي، نو هېڅ امکان نه لري چې هغسې خوند دې وکړي، مگر دلته په يوه لنډۍ باندې کتابونه ليکل کېږي. مثلاً:

که په ميوند کې شهيد نه شوې،
خدايږو لاليه بې ننگۍ ته دې ساتينه!

پر همدې يوه لنډۍ باندې کتابونه ليکل کېږي. د پښتنو عادات، د پښتنو تورې، د پښتنو غيرت، بې ننگۍ، د ښځو غيرت، ننگ، يانې ډېر څه يې په غېږه کې رانغاړلي وي، او ټولنې ته يې وړاندې کړي وي. مطلب که څوک وغواړي چې کتابونه پرې وليکي، نو کتابونه هم پرې ليکل کېدای شي، خو په بله ژبه کې بيا خوند نه کوي، ځکه له مانا او مفهومه به خالي وي.

خبريال: ډېره مننه. اصولي صاحب کله چې مور واپو چې دغه يو ښه شعر دی، يا خلک وايي چې دا يو ښه شعر دی. دغه ښه شعر به کوم وي، آيا په دې کې به هدف ښه وي، که تخيل به يې ښه وي، ښه مفهوم ولري، ښه تصوير ولري، کوم توکي يو شعر ښه شعر کولای شي؟

اصولي: گورئ که په لنډ ډول ووايو، ښکلی شعر هغه دی چې د لوستونکي خوښ شي، خو شاعران يې بيا په بېل ډول تعريفوي، هغوی وايي چې د ښه شعر ژبه خوږه وي، څپې يې پوره وي، تصوير ولري، خيال ولري، يانې هغه پينځه توکي دي چې هغه بايد پکې پرځای وي، خو زه واييم چې هره موزونه وينا چې لوستونکي ته خوند ورکړي، هماغه ښکلی شعر دی.

په لويه کې که ووايو، اشعار بايد د ټولنو پر ناخوالو را وگرځي، د هغه وخت

د ناخوالو پر مسایلو بحث وکړي، او د هغوی تعریف وکړي. ۳۵۰۰ کاله مخکې په مصر کې لومړنی شعر ایجاد شو. د مصر یوه مذهبي مدرسه وه چې په هغه کې دیني درس ورکول کېده، په هغه کې یو معلم و، چې لومړنی شعر یې ولیکه. ده وویل چې که شعر د لیلا په شونډو، په زلفو، په بنایست راوخرخي هغه شعر نه دی، بلکې شعر هغه دی چې د ولس ورځني مسایل را اوچت کړي او تر لوستونکي یې ورسوي، په خوندوره بڼه یې تصویر کړي، انځور یې کړي، او خلکو ته یې وړاندې کړي.

طنز څومره خوږ دی. طنز اصلاً هغه څه دي چې یوه چا ته وايي چې ستا وپښتان ښه نه دي، پر سر دې وپښتان نشته، ستا قد ټیټ دی، ته چاغ یې، ته ډنگر یې، يانې بد توصیف یې کوي، خو طنز دا ټول په ډېر خوندور ډول تصویروي، يانې خپله هماغه شخص چې نیوکه پرې کېږي، هغوی هم ورته خاندي، ده ته یې رسوي، يانې دا یو بېل هنر دی.

په همدې ډول شعر هم باید خوږ وي، د ټولني هغه اصلي ستونزې را ولاړې کړي، انځور یې کړي او ټولني ته یې ورسوي.

خبرياله: مننه کوم، اصولي صاحب طبیعت، چاپېریال پر شاعر څومره اغېز کوي، مثلاً تاسو د کابل ښار ته راغلي یاست، خو که دلته وگرځې، نو شین فصل، يانې ځمکه به ونه گورې، همداسې که خوست ته ولاړ شې، مثلاً د خوست غرونه وگورې، د هغو طبیعي منظرې وگورې، څومره اغېز درباندي کوي، شاعران خو وايي چې هغه سیمه، چاپېریال ډېر اغېز لري؟

اصولي: گورئ شاعران دوه ډوله دي، یو هغه دي چې هر وخت وغواړي شعر لیکلی شي، بل هغه دي چې یو الهام یا یوه انگېزه ورته پیدا نشي، نو

تر هغه شعر نه شي ليکلی.

اوس زه چې دا اوس وغواړم يو بيت شعر هم نه شم ليکلی، يوه نيم بيتي به جوړه کړم، بله به راڅخه پاتې وي، يا به يې وزن خراب وي او يا به يې خپې کمې وي، مگر داسې هم کېږي چې يوه طبيعي انگېزه راته پيدا شي، چې بيا په پينځو دقيقو کې هم يو غزل ليکلی شم يا يو نښه نظم ليکم. طبيعي انگېزې په شاعر تاثير کوي، او له طبيعت څخه انگېزه اخلي. دا انگېزه طبيعي ده، چې شاعر ته پيدا کېږي او ځينې خلک دېته بيا الهام وايي.

نو بالکل هغه څه چې په طبيعت کې دي، د طبيعت په ليد کې دي، د هغې څخه شاعر يو ډول انگېزه اخلي، البته طبيعت يې ورکوي دا انگېزه، متاثره کېږي ترې، نو له دې انگېزې پرته هېڅ وخت شعر نه ليکل کېږي، يانې په خپگان کې شعر ليکل کېږي، په ډېره خوشحالی کې شعر ليکل کېږي، همداراز ډېری شاعران له مينې څخه اغېزمن کېږي او شعر ليکي، ډېری بيا پر يوه بل شي شعر ليکي، مثلاً يو کس اوبنډ درلود، نو ډېر اشعار به يې د اوبنډان له صفاتو ډک وو، ډېری شاعران چې په کلي کې اوسېدلي وي، د کلي په اړه ډېر اشعار لري، يو څوک د درياب په مورد شعرونه ليکي او داسې نور...

خبرياله: مثلاً لايق صاحب غره ته ډېره شاعري کړې، يانې غر يې ډېر ستايلی دی؟

اصولي: بالکل.

خبرياله: يانې داسې شاعران به هم وي چې په شعرونو کې يې خپل ځان
ډېر ستايلی وي؟

اصولي: بالکل، داسې هم ډېر شته دي، نه يوازې دا چې ډېر شاعران دي،
بلکې هېڅ شاعر نشته دی چې د ځان توصيف ونه کړي. شاعرانو ته هغه
خپل شعر تر ټولو ښکلی ښکاري، او ډېر دا وايي چې دا زما په اشعارو که
چا نيوکه وکړه، دا په دې مانا چې زما زوی ته يې خپره ورکړه، زما اولاد ته
يې خپره ورکړه.

خبريال: بالکل، ډېره مننه اصولي صاحب د خپرونې په دې برخه کې ستاسو
يو بل شعر به واورو.

جمال ناصر اصولي: زه به يو غزل درته ووايم:

کافر

وايي چې غونډ افغانستان کافر دی
ستاسو جومات، ستاسو قرآن کافر دی

زموږ لمونځونو څخه ساه وباسي
لاندې مو ځمکه، پاس آسمان کافر دی

وايي سبا، پرون او نن مو وژنو
نن مو غني، پرون امان کافر دی

وايي دا خاوره بايد لولپه شي
خوست مو کافر دی، بدخشان کافر دی

ستاسو تندي د لگولو نه دي
هم مو قبله هم جانان کافر دی

اصولي بنار کې مړثيې ورېبري
خنده کافره ده، خندان کافر دی

خبرياله: ډېر ښه، ښکلی غزل و، څلور دقيقې وخت نور هم لرو، وروستی پوښتنه کوم، هغه دا چې اوس خو ډېر کسان شعرونه ليکي، همداراز د شعر تر څنگ ليکل هم کوي، نو د ليکوالی په برخه کې د دوی فعاليتونه څومره گټور دي؟

اصولي: زه به يو وړوکی پيغام وړاندې کړم، که مور و غواړو چې خپله ټولنه د سيالانو سياله کړو، نو مور يې يوازې د شعر په وسيله نشو سياله کولی، نو ښه ده چې زموږ شاعران، ليکوالان په کومه برخه کې چې تخصص لري، په هماغه برخه کې د دوی علمي کتابونه ترجمه کړي، په علمي کتابونو دې کار وکړي، زموږ ټولنه هلته پرمختگ کوي، چې مور طبي کتابونه ولرو، مور په عموم کې علمي کتابونه ولرو، مور له ايراني کتابونو څخه خلاص شو، مور له پاکستاني کتابونو څخه خلاص شو، مور له انگرېزي کتابونو څخه خلاص شو، بلکې په خپله پښتو کتابونه ولرو، بيا هلته تر يوه حده مور کولای شو چې له دوی سره په علمي ډگر کې سيالي

وګړو، داسې هېڅ وخت نه کېږي چې يو کتاب راوتلی وي، خو په ايران کې بيا په فارسي ترجمه شوی نه وي، مګر په افغانستان کې دې موضوع ته هېڅ توجه نه شوې او نه کېږي ورته.

په لويه کې مور بايد بهرني کتابونه، علمي کتابونه چې په هره ژبه کې دي، راواخلو او ويې ژباړو. يو شاعر دی، چې ډاکټر هم دی، هغه د دې طب کتابونه را وژباړي، کونښنې دې وکړي، يو کتاب دې په ټول عمر کې وژباړي خو دا کار دې وکړي. يو انجینير دی له شاعرۍ او ليکوالۍ سره مينه لري، هغه دې انجینيرۍ په برخه کې يو کتاب را وژباړي، يوه مقاله دې را وژباړي، انټرنټ ته دې يې ورکړي، خپره دې يې کړي.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب، ښو ټکو ته مو اشاره وکړه، زموږ د خپروني وخت په همدې ځای پایته ورسېد، له تاسو ډېره مننه کوم او تاسو ته په خپلو چارو کې ډېر برياليتوب غواړم.

جمال ناصر اصولي: خوشحاله اوسئ.

شاعري ناکسبي هنر دی

دیکلیمه:

تا یو څه را زده کړل
دومره مینه د راکړه
چې د زړه په هره برخه کې گرانښت را گډ شو
اوس چې ته نه یې
ستا په خالق مبین شوی یم
هرې غږېدا ته یې اوبښکې توپوم
مخ په مخ یې ښکلوم
او په نیمو شپو ورته اوږدې اوږدې سجدې لگوم
د (ته لوړ یې) جملې په ویلو، تندۍ په ځمکه وهم
یواځې د ده ثنا کوم
یواځې دی ستایم
یواځې دی ښکلوم
ستا د ښایست خالق خورا ښکلی دی
ستا د جلوي مصور ډېر هنرمند

خبرياله: گرانو او قدردانو ليدونکو سلامونه مې ومنئ، زموږ د نننۍ خپرونې ميلمه جمال ناصر اصولي دی، چې له ده سره ادبي بحث لرو، د ده ادبي ژوند څېړو، اصولي صاحب بڼه راغلي خپرونې ته:

اصولي: مننه چې زه مو را وللم، ما ته مو وخت راکړ.

خبرياله: اصولي صاحب نن به راشو ستاسو ادبي ژوند ته، د ليدونکو سره به دا پوښتنې وي، چې تاسو همېشه په سياسي بحثونو کې وي، او نن راځئ په ادبي بحث کې گډون کوئ، کېدای شي ستاسو له شعر سره تر ډېره پورې څوک اشنایي ونه لري، ستاسو له ادبي ژوند سره، نو غواړو چې نن يې ورسره آشنا کړو. پيل به له تاسو وکړو، کله چې تاسو په خوست کې اوسېدلئ، د خوست د ښکلاوو، د طبيعتونو تاثير و، چې شعر مو وليکه؟ که لکه نور شاعران چې وايي، په وطن کې مو جنگ و، ځکه مو شعر وليکه او يا هم نور څه تاثيرات وو؟

اصولي: داسې ده چې د شعر ليکنه يا هغه څوک چې شعر ليکي، پر هغوي بېلابېلې اغېزې کېدای شي، چې يو څوک شعر ليکلو ته هڅوي، زه فکر کوم چې د طبيعت ښکلا، د طبيعت مصيبتونه، د ژوند هڅې، د ژوند رمزون، د ژوند کره وړه، دا هغه څه دي چې په رښتيا هم سپری شعر ليکلو ته هڅوي او شاعر شي. او داسې هم ويلى شو، چې شاعر دغه شعر کسبي نه دی زده کړی، بلکې په فطري ډول ورته پيدا شوی دی، ځکه شعر يوه کسبي پدیده نه، بلکې يوه فطري پدیده ده، چې ځينو خلکو ته پروردگار ورکړې ده.

زه خو وایم هغه څوک چې شاعر وي، هغه څوک چې د شعر په ژبه پوهېږي،

هغه څوک چې شعر لوستلی شي او خوند ترې اخیستلی شي، دوی به یو بېل ذوق لري، دوی به یو خوندور ذوق لري، چون شاعر همېشه هغه جذبات، هغه احساسات، هغه د طبیعت ښکلاوې، هغه د ژوند ښکلاوې، هغه انساني ښکلاوې، هغه غمیزې، هغه کره وړه چې یو عادي کس یې هېڅ وخت نشي انځورولی او نه یې لیدلی شي، شاعر او لیکوال هغه راباسي او د کاغذ پر مخ یې انځوروي، ساه ورکوي، هغه څه ته ساه ورکوي چې بل څوک یې حتا لیدلی نه شي، نو زه فکر کوم د شاعر یوه ځانگړنه دا هم ده، او شاعر د دغو ټولو کړو وړو څخه چې ما وویل د دغو ټولو څخه الهام اخلي او خپل شعر را پیدا کوي او خپل شعر ته د کاغذ پر مخ ساه ورکوي.

خبرياله: تاسو په خپلو شعرونو کې د طبیعت ښکلا ډېره انځور کړې، د طبیعت ښکلا ته مو ډېره ساه ورکړې ده، یا هم د انسانانو ښکلا ته، یا هم غمیزو پر تاسو تاثیر کړی؟

اصولي: ما په شعرونو کې اصلاً د هېواد ناخوالې ډېرې انځور کړې، چون چې زه په جنگ کې زیږېدلی يم او تر اوسه په جنگ کې اوسم، تقریباً دېرش پنځه دېرش کاله کېږي چې په افغانستان کې همدا جنگ دی، دلته بې له جنگ مور څه نه دي لیدلي او تل مو همدا اورېدلي چې دلته څوک زخمیان شوي، چېرته چاودنه شوې، څوک شهیدان شوي، ماشوم، کونډه، غریب، بې وسه، دا هغه مسایل دي چې مور او تاسو اورېدلي او اورو یې او همدا مسایل دي چې پر یوه شاعر تاثیر کوي او هغه څه انځوروي چې هغه ویني.

ديکليمه:

هلته عشق او محبت دی
دلته جهل و نفرت دی

هلته جام د ساقی لاس کي
دلته سرو وینو سرقت دی

هلته وایي چي بر بند یو
زه بر بند په خوله غیرت دی

یو خوا عدل بل خوا قتل
کوم دوزخ کوم یو جنت دی

زما توره ستا قلم دی
خنګه بل رنگ طفالت دی

د اسمان له بیابانه
را خور شوی کوم ذلت دی

لاس مي ستا جيب ته نيولي
زه پښتون وایم خیرت دی

اوس راءه الله (ج) د مل شه
زما لالتین لاهسي تت دی

تل مي ورور له پښو نيولي
دا اسلام ندي عادت دی

زه د دين غيرت دعوه کړم
لوخ تور خټو می عزت دی

په لړ کلي ميخاني دي
په بر کلي قبارت دی

هلتنه مچي دلته لاري
اصولي وايه کوم پت دی

خبرياله: که د خپرونې په دې برخه کې ستاسو يو شعر واورو چې ليدونکو ته هم معلومه شي چې تاسو په خپل شعر کې څه ډول انځورگري کړې ده؟

اصولي: په دواړو سترگو، يو شعر به درته ووايم.

موره د اور په پوکو ناڅو خپله نه گډېږو
مور د ډالر او کلدارو په وير نه مېږو

منو چې ټول عمر مو وينه په اسلام ورکړې
خو يو عادت لرو پيسو باندې هېڅ نه بسپرو

هغه د لونگ پنجابی سرو سره تللی نه شو
مور پښتانه يو د کاغذ په بيه بڼه خرڅېږو

بڼه که د غرونو لېوني يو، د بازونو ښکار کړو
ولې د خویندو او يتيم په اوښکو نه ځورېږو

مور ميخاني لرو بې بيې ډک خمونه لرو
سهار بېگه يې څښو تشپري او نه مستېږو

د جنت لاره له کابله تېره شوې که ده
اصولي ووايه صرات له پوله کله لويږو

خبرياله: اصولي صاحب تاسو ڪله په شعر کي مبالغه هم کړې ده؟

اصولي: شعر بې مبالغې نه وي، ڪله چې مبالغه پکې ونه شي، هغه شعر شعر نه بلل کېږي او يو تش کالبوت دی، نو مبالغه به حتماً پکې وي، حتا ډېر شاعران پکې تر غلو رسېږي، لکه حميد بابا چې هر وخت په خپلو اشعارو کې تر غلو رسېدلی دی، مگر د ده په شعرونو کې چې کومه ښکلا او نازکيخالي ده، د ډېرو کمو شاعرانو په شعرونو کې ليدل کېږي، وايي:

خط په مخ د صنم راغی که سپوږمۍ شوه په هاله کې
دا يې غاښ به خوله کې زيب کا که ژاله شوه په لاله کې

هسې رنگ سحر او جادوکړي په نظر د شهلا سترگو
نه يې سيال په هند کې شته دی نه ثاني په ښکاله کې

دا زماله غمه شين زړه په کی خيال ديار د شونډو
هسې رنگ زيب و زينت کا لکه می په شنه پياله کې

که يار غواړې هومره ژاړه شو درخي عبدالحميده
دا په دا چې دُر مونده شي په درياب نه په ناله کې

حنان بارکزی وايي:

ستا له غمه شورش هسي را پېښيري
چي پخپله مي دستار پر سر خلاصيري

کې نظر د ښاپيري وشي و مخ ته
تر ښېښې يې د فلک ناره تيري

بې له تا هسي ضعيف يم گلرخساره
پر حباب باندي که پښه ردم نه ماتيري

خبرياله: يانې د هغو له جملې داسې يو شعر به درسره وي چې مبالغه دې پکې کړې وي، او داسې کوم شعر هم لري چې خپله مو اورېدلی وي او ډېر مو خوښ شوی وي؟

اصولي: هو، شته راسره. اصلن کوم شعر چې شاعر ليکي، اول خپل خوند ترې اخلي، خپله مينه پرې ماتوي له هغې وروسته يې ټولني ته وړاندې کوي.

خبرياله: ښه، څه فکر کوئ په هغه شعر کې چې مبالغه وي، تر هغه شعره چې مثلن حقيقي تصويرونه پکې دي، توپير يې څه وي، د کوم يوه ښکلا ډېره زياته وي؟ يانې هغه شعر چې پکې مبالغه شوې وي او که هغه شعر چې پکې د حقيقتونو تصوير اخيستل شوی وي؟

اصولي: گورئ يو په شعر کې نازکخيالي ده، شاعر هنرمند دی چې څومره کولای شي په شعر کې نازکخيالي وکړي، هغه حقايق چې په ټولنه کې موجود دي، څنگه راواخلي او په يوه نازک خيال يې خلکو ته وړاندې کړي او يو هغه څه دي چې وچ شدل شعر وي او له هغو سره خيال موجود نه وي، نو موږ بيا هغې ته کله ناکله شعر هم نه شو ويلی، او وايو چې دا يوازې هغه منظومه ليکنه ده چې ټولنې ته يې وړاندې کړې ده.

خبرياله: اصولي صاحب تاسو چې کله د نورو شاعرانو شعرونه لولئ، کوم شاعر مو ډېر خوښېږي؟

اصولي: زما خو په پخوانيو شاعرانو کې خوشحال خان خټک ډېر خوښېږي، ډېر مې لوستی او د ماسترۍ په دوره کې مو په هغې باندې ډېر مکت کړی، په سمسترونو سمسترونو مو لوستی دی او له اشعارو سره يې ډېر بلد يم. همداراز غني خان مې ډېر خوښېږي، حمزه شينواری، پيرمحمد کاروان، سايل صاحب، په خوست کې محمد اورخان خاورين صاحب دی د هغې اشعار مې ډېر خوښېږي چې تر اوسه ډېر مراوی دی، يانې ټولنې ته نه دی راوتلی، مگر اشعار يې ډېر لوړ دي، د کاروان صاحب ډېر اشعار مې لوستي، هغه څه چې مخکې مې ورته اشاره وکړه تخيل او د پيغام ډک اشعار لري. نو د کاروان صاحب اشعار واقعن چې په معاصرو ادبياتو کې هغه اشعار دي چې موږ به تر ډېره د ده په څېر شاعر ونه لرو او که دی نه و [خدای مه کړه] نو په ټولنه کې به د ده تشه تل احساسېږي.

خبرياله: نو ستاسو د کاروان صاحب شعرونه ډېر خوښېږي؟

اصولي: بالکل، خوندور اشعار لري.

خبرياله: کاروان صاحب هم ستاسو په اړه څه ويل لري، د هغوی خبرې به هم واورو چې ستاسو په اړه څه وايي.

پير محمد کاروان: جمال ناصر اصولي د خوست په ځوانانو کې يو بيدار ځوان دی، يو وطن دوست ځوان دی، مدني کارونه هم کوي، يانې له وطن سره يې مينه ده. لوړې زده کړې يې هم کړې دي، د دې تر څنگ شاعري هم کوي، ما د ده شاعري ډېر کلونه پخوا په خوست کې لوستې وه. هغه وخت کې به د دوی عمر کم و، خو شاعري يې خوږه وه، ښه وه، نو زما لپاره ډېر ښه شخصيت ښکاري، او ډېرې هيلې ورسره تړلې، هيله ده چې د وطن لپاره په درد وځوري، د خپلې ژبې لپاره په درد وځوري.

ما تقريبن لس کاله پخوا د اصولي صاحب هغه اولني شعرونه ولوستل، ما ته يې خوند راکړ، ډېر په تول باندې برابر وو، يانې شاعري يې ښه وه، نو اوس به له دې هم پسې ښه شي، ان شاء الله.

همدا شان وطني مسايل، دا د افغانانو ستونزې، په اصطلاح د غم او جانان تر څنگ د غم او دروان خبرې د ده په شعر کې شته دي.

نو داسې خبره ده چې د شاعر لپاره سپرې داسې فرمايش نه شي ورکولی چې مثلاً ته داسې وکړه او داسې مه کړه. څنگه چې شاعري داسې يو کار دی، چې هغه د خپل زړه چې چا ته ووايي په هماغه کې بيا که سپرې د ځان لپاره يوه لوړه څوکه وټاکي او ډېر لږې هدف انتخاب کړي، که دی دا د وطن دوستۍ په رنگ کې چې حماسي شعرونه وايي هم، نو په دې برخه کې دې ځان لپاره يوه ډېره لږې او دنګه څوکه وټاکي، چې هغه ته ورسېږي.

خبريالاه: اصولي صاحب تاسو د ژوند ډېره برخه په مسكو كې تېره كړې ده، هلته مو هم ادبي غونډې درلودلې او گډون مو پكې كاوه؟

اصولي: په مسكو كې په ټوله روسيه كې افغانان رښتيا هم هلته ډېر اوسېدل، هلته ادبي غونډې كمې وې، خو عمومن په اخرونو كې يا په هغو ورځو كې چې د افغانانو د تاريخ برخې دي، نو په هغو ورځو كې به غونډې جوړېدې او موږ به هم په هغو غونډو كې گډون كاوه او له افغانانو سره به مو د زړه خواله كوله، په ادبي ناستو كې هم ناست يو، او هلته د افغانانو لخوا د هندوكش په نامه يو جریده چاپېده، له هغو سره مو هم كله ناكله قلمي همكاري كوله، البته هغه اشعار وو چې ټول په پردېس كې ليكل شوي وو، دوی ته به مو ورلېږل او دوی به چاپول او د افغانانو تنده به پرې ماتېده، غونډې وې، كله ناكله به مو گډون پكې وكړ. چون زموږ ښار له مسكو څخه يو څه لرې و، له هغه ځايه راتگ هم دوی ته مشكل و، تقريبن شپاړس سوه كيلو متره له مسكو څخه لرې و، خو بيا به هم چې خبر شوو، ځان به مو ورته رساوه او گډون به مو پكې كاوه.

ديكليمه:

انگېزه

ما د محبوبې شونډې هم ښكل كړي
ما د مجاز د عشق خمونه تش دي
ما هر ښايست ته سلامي كړې ده
ما د رندانو ميخاني ماتې دي

ما د ښکلا دنيا کې ځان ورک کړی
په انگېزه د هرې ښکلې کې مې
اور اخیستی
تور اخیستی
خو،
چې د محبوبې خالق ما ولیده
د عشق د رب سره مې خواله وشوه
د ښکلا هغه هنرمند مې ولید
او د سرو میو د چينو مالک ته
په نیمه شپه کې په سجده پرېوتم
د عشق ښایست مې هله وپېژانده
په دواړه مخه مې مچو مچو کړ
د ژوند د هرې انگېزې په راز یې
د خوند په هره انگېزه یې پوی کړم

خبرياله: که بیا بلې موضوع ته راشو چې په مسکو کې خلک له خپلو
لیکوالانو سره څومره مینه لري؟

اصولي: روسان یا په عموم کې اروپایان ووايو، دوی خپلو لیکوالانو او
شاعرانو ته یوه خاصه مینه ورکوي، د دوی اشعار خلک په داسې یوه فال
باندې نیسي، چې هغه درناوی کم ملتونه ورته کوي، مثلن تولستوی چې
یو ډېر ښه لیکوال و، ډېر څه یې روسانو ته ورکړي دي، پوره پوره شهکارونه

يې دوی ته په ميراث پرې ايښي دي. همداراز الکساندر پوشکين ډېر آثار روسانو ته ورکړي دي.

خبرياله: اصولي صاحب اوس به ستاسو آثارو ته راشو چې څومره شعرونه لری په عموم کې؟

اصولي: په چاپ شويو آثارو کې خو تر دې دمه يوه شعري ټولگه لرم او درې نورې ټولگې ورسره دي چې ناچاپه دي، يو مې ناول ليکلی چې هغه هم ناچاپه دی، همداراز په څنگ کې يو بل اثر هم ورسره لرم چې هغه د شعر او کيسې په نوم دی، چې يو ځای شعرونه راځي او بل ځای هماغه شعر معرفي کېږي او خاطرې ورسره ليکل کېږي. نو دا ځينې ناچاپ آثار دي چې په نږدې راتلونکې کې به چاپ شي.

خبرياله: د دې وروستي اثر يادونه چې مو وکړله، تاسو د شعر تر څنگ چې هر شعر له يوې خاطرې سره ليکل شوی، نو څه فکر کوئ چې په ادبياتو کې به دا يو نوی شی نه وي؟

اصولي: زه فکر کوم چې په ټولنه کې به داسې شی چا نه وي چاپ کړی، يو شعر دی په څنگ کې يې هماغه خاطره ورسره راغلې، مثلاً د څه لپاره ليکل شوی، چېرته ليکل شوی، په کوم حالت کې ليکل شوی، د جنگ حالت دی، د سولې حالت دی، ستونزې دي، خوشحالي ده، نو زما په اند دا موضوع به يو څه ښکلې وي او دا کتاب به يو څه نوې بڼه ولري.

خبرياله: ناول مو څنگه ليکلی دی، له ناول ليکلو سره مو هم علاقه ده؟

اصولي: ناولونه رښتيا هم چې له پخوا څخه زما خوښېږي، ډېر ناولونه مې لوستي دي، ما هم دا ناول د کرزي د حکومت په اوایلو کې شروع کړ، د کوچیانې په نامه دی، د افغانستان د خلکو مشکلات مې پکې را نغښتي دي، د امریکایانو او اروپایانو، کله چې هېواد ته راغلل چې له افغانانو سره یې څه ډول سلوک کاوه، هغه مسایل مې پکې را نغښتي دي، د ناول کرکټر یو کوچی دی او وروسته هغه کومې غوټې چې لري هغه په امریکانو او د افغانستان د خلکو په ستونزو باندې راڅرخي او هغه ناخوالې پکې دي چې هغه زموږ د جنگسالارانو له خوا کېږي، د اروپایانو له خوا دلته وشوې، د طالبانو له خوا دلته وشوې، او د گاونډیو هېوادونو له خوا دلته وشوې، نو هغه ټول مې سره یو ځای کړي او یو ناول مې ترې جوړ کړی دی.

خبرياله: ډېر ښه. تاسو سیاسي تحلیل هم کوئ، څه فکر کوئ چې علاقه مو ورسره ده او که عقده یې دي ځینې لیکنې مو؟

اصولي: له سیاسي لیکنو سره رښتیا هم چې زما شوق دی، څومره خوند چې زه له اشعارو یا ادبي لیکنو څخه اخلم، همدومره خوند له سیاسي لیکنو څخه هم اخلم.

خبرياله: په کورنۍ کې د شعر مینه وال لری؟

اصولي: هو، په کورنۍ کې د شعر مینه وال لرم.

خبرياله: مخالف هم شته دي؟

اصولي: هو، مخالف هم شته دي.

خبرياله: ځینې شاعران چې شعرونه لیکي، مثلاً ځینې ښکلاگانې پکې

تصويروي، خو د کورنۍ له غړي سره يې پوښتنه پيدا کېږي چې دا شعر به يې چا ته ليکلی وي، نو تاسو خو له داسې موضوع سره نه وئ مخامخ شوي؟

اصولي: نو که چېرته داسې موارد هم راشي، نو بيا شاعران هم ډېرې ژبې لري، نو بيا ورته وايي چې تاسو ته مو ليکلی هاهاها ...
خبرياله: يانې تر اوسه تاسې نه يئ مخامخ شوي؟
اصولي: نه، نه. هېڅکله نه.

د ادبي او هنري نثرونو بېلگې

(۱)

نوی کال او په خوست کې یې لمانځل!

نوی کال یا نوروز د رنگینو گلانو د غوړېدا احساس ورکوي، ډول ډول مرغان د سپرلي د راتگ زيرې راوړي او هره خوا چينچنې حلقې جوړوي، او مرغاوۍ د اسمان پر مخ د بڼو په څېر کتارونه را ښکاره کوي، د ژوند کولو هيلې رازېږوي او د غمجنو په زړونو کې نوی خوشحالی غوړوي.

نوروز ډېر لرغونی تاريخ لري چې آن رينښه يې له اريايانو له پېره را پيلېږي. افغانان هم چون اريايان دي نوروز يې لمانځلی او تر ننه يې لمانځي. په دې ورځ خوشاليانې او اتڼونه کوي او دا ورځ د يوه پخواني جشن او د سپرلي د پيل ورځ بولي.

لوبه پکتیا او په ځانگړې ډول خوست کې د نوي کال لپاره خوشاليانې کوي او د نوي کال ورځ د يوې تاريخي ورځې په ډول لمانځي او دا ورځ د کال يوه ځانگړې ورځ بولي.

ځوانان د ميلو لپاره د ميلو ځايونو ته ځي او هلته د خوښۍ احساس راغوروي، اتڼونه يې د ميلې سينگار لا وربشکليوي. ځوانان په لاس لرلو وسلو نښې ولي، شاعران في البديهه ډول اشعار سره پرتله کوي، چې ورته شاعرانه جنگ هم ويلى شو. پخوا به ځوانانو د نيزو وهلو لوبې کولې او کتونکي ته به جايزې ورکول کېدلې، اما اوس په خوست کې نوموړی لوبه نه تر سترگو کېږي، خو ځای يې نورو لوبو نيولی دی، لکه خوسى خوسى، پهلواني او داسې نورې سيمه ييزې لوبې.

بنځينه هم په همدې ورځ زيارتونو او نورو خاصو د ميلو ځايونو ته ورځي، ځانونه سينگاروي او د ډېرې نه ليدونکو دوستانو سره ويني او د زړه خواله سره کوي. پخوا به بنځينه وو ميلې په اتڼونو لمانځلې چې اوس نوموړی دود نه شته.

ماشومان د نوي کال لپاره نوي کالي کوي، لاسونه په نکريزو کوي او په همدی ورځ، ماشومان په خپلو کې لوبې سره کوی، د خپلو خپلوانو کره د مبارکۍ لپاره ورځي.

يوه يادونه بايد وکړم چې د اسلامي حکومت د راتگ سره ډېر دودونه چې پخوا به د خوست او پکتيا خلکو په دې ځانگړې ورځ کې درلودل اوس يا بېخي ورک دي او يا هم په نشت حساب دي، لکه د بنځينه وو تلل زيارتونو ته، د اتڼ کول او داسې نور...

پخوا به په همدې ورځ ډوډۍ گانې پخېدې د يو او بل کورونو ته به سره ورتلل، چې اوس دا دود يو څه کمزوری شوی دی.

اوس هم په ډېرو سيمو کې د نوروز په ورځ د سخي صيب په نوم فيلمرغان او پسونه حلالېږي او دغه ځانگړې ورځې ته لارنگينی بڼی. دخواست خلک نوی کال نه يوازې په دې لمانځي چې د اورځ يو جشن دی، بلکه د نوي کال ورځ د سپرلي او شنه موسم پيل هم بولي، بزگران ډېر ورته ويال او خوشاله وی، بنوال د خپلو مېوه لرونکو ونو حاصل ته ور نږدې شوي وي، مينان يې د راز راز گلونو ننداره کوی او ځانونه د سپرلي په وړمو مشغولوي او مينيز احساسات يې لاپياوړي کېږي.

په خوست کې د نوروز په ورځ کې د متون بابا په زيارت، د تنيو د ادما په زيارت چې د غرونو په يوه ډېره لوړه څوکه پروت دی، مېلې کېږي، نارينه او ښځينه د همدې ورځې په بهانې سره په جلا جلا ډول راټولېږي.

(۲)

اختر په لنډيو کې

لنډۍ يا ټپه د پښتو هغه ځانگړې دوه نيم بيتي يا يو بيتي شعر دی، چې د نړۍ په ژوندۍ اته زرو ژبو کې يې ساری نشته.

دغې شعر ته ځکه لنډۍ وايي چې د هرې لنډۍ منځپانگه د لنډي مار په څېر چيچل کوي، لنډۍ مار تر ټولو مارانو سخت زهر لري. ځينې ادبپوهان بيا وايي چې نوموړی شعر يو بيت لري، لنډ دی، نو ځکه ورته لنډۍ وايي.

د لنډۍ يوه ځانگړنه دا ده چې اکثرن د ښځينه وو لخوا ويل شوي دي چې شاعره يا شاعر يې نامعلوم دی. لومړۍ نيم بيتي يې زهه او دويمه يې ديارلس څپې کېږي.

ټپې که څه هم ډېرې د معشوقې لخوا مين ته ويل شوې، اما د ژوند هره

خوا پکې په ډېره خوږه، پسته، روانه او ښکلې توگه انځور شوېده. د اختر
لپاره هم لنډۍ په بې ساري توگه انځورونه پرې اېښي دي:

ته د اختر په سهار راشه
زه به دروځم تورې سترگې سره لاسونه

دلته نه يوازې معشوقه خپل معشوق ته د مينې پيغام ورکوي، بلکې د اختر
دود هم پکې له ورايه ښکاري، ځکه په اختر کې جونې سترگې توروې،
لاسونه سره کوي او سينگار کوي.

اختر د وارو مبارک شه
که مسافر وي که د يار له څنگه وينه

اختر خو لويه خوشالي وي
چې زړونه اخلي پرې د عمر پيوندونه

اختر له تا سره ښايږي
نور خلک خوشي د اختر هوس کوينه

اخيرينۍ ټيپې د يار لپاره ډېر څه په ځان کې رانغښتي دي، يار ته د ده د
ښکلا، ښه سړيتوب، نازولتوب او مينې حوصله ورکوي، نو ځکه يې اختر
يوازې د يار بللی دی.

اختر د وارو مبارک شه زه به خپل سره لاسونه يار ته ورکومه

مسلمانان د اختر په ورځ يو او بل ته د اختر مبارکۍ سره ورکوي، د يو او بل کورونه ته ورځي. په ځانگړي ډول کشران د مشرانو حجرو ته ورځي تر څو د مشر قدر شوی وي، مشران هم اخترې ورکوي.

اختر چې تېر شي بيا به راشي
دا د ځوانۍ عمر به بېرته نه رايينه

د انسان په ژوند کې په لسگونو اخترونه ځي او راځي او تر څو چې ژوند وي دا به په بيا بيا سلام را اچوي، مگر د ځوانۍ زر تېرېدونکي پېر بيا هيڅکله په انسان نه راځي، خوږې شېبې تل په زړونو کې خاطرې پاتې کېږي، تل انسان د ځوانۍ له ولولو سره ژوند کوي او د انسان په زړه کې تل پاتې کېږي.

د پښتو ادبياتو په هر ډول شعر کې اختر له ورايه ځلېږي، شاعران تل اخترونو ته شعرونه لوستي دي او شاعرانه الهام يې پرې مړاوې کړی دی.

ټول خلک کالي کوي اختر راغی
ما افغان تل سره کالي اغوستي دي

(۳)

دا کاروان به کله ښار ته ورسې؟

چېرې چې جنت د خلکو په رېږولو وي، چېرې چې د حورو د پستو غېږو خيالي وصال د ماشوم څخه د پلار په اخیستلو وي او چېرې چې د غلمانو گټل د وینو په خمونو وي او کله چې دودونه خپل شوي وي، مینه رټل شوي وي، کرکه مروجه شوي وي، هیلې زندگی شوي وي، مسکاوې مړاوې شوي وي، ژوند د تیارو په مانا وي، هلته به څوک د جانان دربار جارو کړي؟

هلته به څوک د ښکلي یار په چاودو شونډو خپلې شونډې ولگوي او هلته به څوک مینې ته مسکا وروښي؟

څوک به رڼاوې راوړي، څوک به د قراني جنت اصلي خمار وروپېژني او

څوک به د خدای د وصال حقيقي منزل ته لار هواره کړي؟

ايا هلته به کرکې ورتل شي؟

ايا هلته به د مستو پيغلو پلو مستور کړای شي؟

کومه مور به مسيحا راويزروي؟

او کوم پلار به د يوسف مينه هېواد ته وړاندې کړي؟

نو ته اوس راته ووايه

دلته به مجنون ليلا ته ورسې؟

دا منصور به کله دار ته ورسې؟

دا کاروان به کله ښار ته ورسې؟

(۲۴)

خپسه

د مينې د ښاپيرۍ غونډې را نيږدې شوه، غلي يې راته په غوږ کې وويل:

غواري د زړه پاچاهي د لولپه کړم؟

غواري په وينه در باندې د جنتي دنيا سيل وکړم؟

غواري چې غمونه دې د مسکاوو د بڼې مريدان کړم؟

څنگه به وي چې رپاندې شونډې دې د گرمۍ په ميو خولې کړم؟

لږ را نرم غونډې شوم، د فکر څپو د ځان سره لږ راکش کړم. ما وې دومره

نيازبينه درته مسکې، مسکې، کېرې، پرېرېده چې په للمه راوورېرې.

په نيمه او وارخطا ژبه مې کره: اررررر ارشاد دى، شاد شاددد دى...

سمه راوغورېده، لکه په وچه دښته، چې کوم خای کېرېدى وزرې وغوروي.
زما شونډې لکه د کلونو وچې پرځې يې راکېکارلې، دومره يې اوبلنې کړې
چې نېرېدې وه ساه مې ووځي.

چې غږ شو، څه بلا وهلى يې، چينغې وهې، دنيا د خبره کره، دا څنگه خپسه
وي، وينې شه، هې تاته وايېم وينې شه...

چې راجيگ شوم گورم په پرې کت مې پښه لاندې وتلې ده، شکر مې
ويوست چې بلا وه برکت يې نه.

(۵)

افغانه جلکی

زه به نه پوهېدم، چې ته به ولې یوازې، یوازې کېدې. د لېرې مې همدا تماشا کوله، خو پوهېدم چې پیغله یې، ځمکې ته دې پښې نه لگېږي. یوه ورځ چې ته د ویالې په لور راروانه وي، په بلې خوا یې ما مرغی ویشتي، پام د هډو نه و، چې ستا د ښایست لیدنه هم څوک کوي. رانیږدې وې، چې د مخ خخه دې پلو باد وواوه، دا وو چې پوی شوم، ولې یوازې یوازې کېږي. ستا هغه د مخ باغچه چې باید گلونه یې ورولی، پکې د وینو وچ شوي خوږونه ښکارېدل. ستا د مخ خوږونو سلگۍ غږولې، نارې یې وهلې او همدا ساندي یې ترنم کولې، چې ایا کومه للمه نه وه، چې پدې ښکلې شیراز او نرم مخ مو وکارلو؟

ایا نه کېده چې د غمونو په کورونو مو باسلي وای؟

ايا نشواى كېداى چې مور مو د اوبولو لپاره په شرو ايستلي واى؟

ستا نبايست، ستا دنگه سپيداريزه ونه، ستا نرمې گلورينې شونډې او ستا جنگ خپلى مخ، چې د خانمرگي د وينو او وحشت دارې پكې بناريدې، كله هم نه سره جوړېدل. هو همغه افغانه شپارس كلنه نجلۍ ته وې چې، په ټانكر به كې دې د مخ جلوه د چاودنې د خاى په خپر وحشي شوې وه؟

(۶)

درد

جونگرې ته ورته کور مو په کرایه نیولی و. لسم کال مې راباندې و، چې ژوند مې د تل لپاره بدلون وکړ...

يو گهيځ ويده وم، چې د يوې درنې چاودنې غږ لکه لېونی له خوبه را کېنولم. ما وې زموږ د کور په انگر کې وشوه. لېرې هم نه وه، چې چينې شوې پلار د شهيد شو، پلار يې در وواژه...

د څلوېښتو نورو افغانانو ترمنځ يو وژل شوی زما خدای بښلی پلار و. دا وخت د ډاکټر نجيب کلونه دي، چې ډېر کله مجاهدينو لوی، لوی بمونه په بسونو او گنه گونه کې چاودول.

وخت نه درېږي، په خواريو او ستونزو تر يوې مرحلې راورسېدو. روسان ووتل او د ډاکټر نجيب حکومت يې ور ړنگ کړ. خلکو نارې کړې چې د

اسلام سپين پتنگان په ارگ ورننوتل. په لومړۍ ورځ د کابل په اسمان کې يو بې سابقه وحشت خور شو. د کابل اسمان مرميو گرو کړی و. هغه مجاهد د نر زوی و چې څوک دېرې ډزې وکړي.

پر سبا چې له شوگيره راجيگ شوو، خلک په کوڅه کې ډېر لږ ښکارېدل، داسې لکه کوم مړی چې شوی وي. آوازې خپرې شوې چې هغه کور يې چور کړ، فلانی يې وواژه، هغه يې بوته.

ورو، ورو خلکو د کيو په بارولو پيل وکړ، څوک يو خوا او څوک بلخوا تيت او پرک شول. هرې خوا زورونې، چور، چپاول او وژنو زور واخيست. کابل يې په مرميو سوری، سوری کړ. د خلکو د هوسا ژوند هوساينه يې ليلام کړه، کابل ته يې اور ورته کړ.

دوی لا ښکرونه همداسې سره ورکړي وو، چې طالبان را وزېږېدل. د کابل قاتلين يې پسې وزغلول. څوک ترکيې، څوک، پاکستان، څوک ايران او څوک يې تر کولابه پرېښودل. طالبانو امنيت راوست، ډېری ښوونځي يې رخصت کړل، د زور لمونځونه يې پيل کړل. په هر سړي گيره جبري شوه، د نړۍ يې افغانستان يو کونج ته کړ او اقتصاد د غروب په لورې کلک او چټک مزل پيل کړ.

ما هم لاسي گاډۍ ته زور ورکړ. کله به چې د شپې کور ته راتلم د وچې دوډۍ پيسې به مې حلالې کړې وې.

ناڅاپه په اسمان کې د دېوانو په شان غټې، غټې الوتکې راپيدا شوې، چې طالبان يې د هېواده ورک کړل.

اوس د کرزي پاچاهي ده. همغه درز او دروز دی، اوس هم د بنار په کوڅو کې هره شپه خلک له دې وېرې چې اوس به کوم موټرېم درز وهي او سا به راڅخه اخلي. اوس هم همغه د روس پلوه او مجاهدینو په ډول کته مته جگړه روانه ده.

زما د لاس گاډۍ په یوه وړه د سبزیو خرڅولو په غرفه بدله شوې، وچه ډوډۍ او الوگان رارسېږي، خو زه مې په دې ویجاړ هېواد درېږي، ژړاوي پرې کاندې، ویر کوي او د تل لپاره ویرنې لیکي.

تر څو به د افغان په لاس افغان ټاټوبي پرهر پرهر کېږي، کله به د افغان په سر کې د هېواد مینه په ولولو کېږي، کله به مور د خپل وطن غېږې ته د مور مینه ورکوو، او کله به (مور غیرتیاڼ یو) اصطلاح په عمل کې پلې کوو؟

(د یوه او د هر افغان کیسه)

(۷)

د بي شرمو کلي

له ډېر اوږده سفر وروسته په يوه خړه پړه سيمه وريښ شوم. سترگې مې د اوبو او سيورې په لټولو بوختې وې، چې تنکي ځوانکي راباندې غږ کړ، کاکا چيرې روان يې؟

څېرې ته يې ځير شوم...

ځوانکي وچې شونډې ييلې پښې، بېر سر او شليدلی گربوان درلود، له سترگو يې زر زر گرد او خاورې په لستونې لبرې کولې يو ځل يې بيا غږ کړ، کاکا مسافر يې؟

- هو بچيه مسافر يم.

- چيرې ځي؟

- گورم که کومه چينه يا وياله پيدا کړم، چې لږ دمه پرې جوړه کړم.

- راځه راځه د هغې پرځې لاندې چينه شته.

دا راته مخکې شو او زه ورپسې شوم، چې گورم، له هغه لوري د کلي خلکو يو په ونه جيگ، تک تور، غټ شونډی سپری په ډولۍ کې کېنولی دی او دوی ورپسې، ژوندی دوي، دوست محمد خان سورې وهي. ښځې په ديوالونو ور ولاړې دي، ماشومان يې تر شا منډې وهي، ښکلي، ښکلي ځوانان، را منډه کړي يو د ډولۍ لرگی ونيسي او بل خپل مت ورکړي، تر څو دوست محمد خان ته ونسي چې زه تا ته ډېر وفادار يم.

ځوانکي څخه مې وپوښتل دا څوک دی او دا خلک ولې ورته خوشاله دي؟

ژنکي مخ راواړاوه، ويې وې:

- کاکا دغې سپرې د همدې کلي له خلکو څخه تر پنځوسو ډېر ځوانان مړه کړي، کورونه يې ور چور کړي دي، د دوی څخه يې ښکلې پېغلې په زور واده کړي دي.

نو دوی بايد د داسې بدبخته انسانه کرکه وکړي.

هو په همداسې خلکو داسې فتنه گر خدای مسلط کړی دی يو بل سره جوړ دي، ښه خوشاله دي او د اوږد ژوند لپاره ورته دعاوې کوي.

- ښه نو دا کوم ځای دی، دا کلی څه نومېږي؟

- دا کلی د بې شرمو کلي په نوم يادېږي.

- ښه زويه زه به له دې کلي وځم. داسې نه څوک کالي راڅخه وباسي، چې همدا يو شرم راپاتې دی، خدای په امان.

(۸)

د هندارو ښار

وايي په دې ښار کې هندارې خرڅيږي، راءه په هغه لار لار شو. ما وې
نه په همدې ښار ور ننوځو.

عجيب سړى يې ټول په يو او بل لوري ترې تيرېږي ته پرې ورځې؟

هغوى يې د بلاوو ډارېږي، پر ما او تا بلاوې اثر ځکه نه کړي چې رب (ج)
مو تل حاضر او ناظر گرځولى.

لنډ ژوندليک

جمال ناصر اصولي د نوروز خان اصولي زوی پر ۱۳۵۹ ل کال د خوست ولايت تنيو ولسوالۍ دره گي کلي کې زېږېدلی دی.

ښوونځی يې د کابل په عبدالهادي داوي لېسه او فراغت يې د خوست غرغښت عالي لیسې څخه دی.

لیسانس يې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانگه کې کړی او له همدې ځایه يې د ماسټرۍ سند هم تر لاسه کړی دی.

ښاغلي اصولي په خصوصي او دولتي ارگانونو کې په لوړو بستونو کار کړی دی، د نوې ځوانۍ پیر يې په روسیه او انگلستان کې تېر کړی او د نړۍ اته دېرش هېوادونو ته يې سفرونه کړي دي.

د شاعرۍ تر څنگ لیکوالي او سیاسي شننې هم کاندې چې ډېر کله د هېواد په ټلوېزيونونو کې د هېواد په سياسي حالاتو د شنونکي په توگه را څرگندېږي...

تر دې کتاب وړاندې د ښاغلي اصولي درې نور اثار هم د چاپ په پساله پسولل شوي چې يو يې (سياسي جگړې) د ښاغلي اصولي مرکې او شننې دي، بله يې لومړۍ شعري ټولگه ده چې (د پردېسۍ ترورمې) نومېږي، بل چاپ شوی اثر يې دويمه شعري ټولگه (درد) نومېږي او دا يې هم څلورم چاپي اثر (ادبي رنگينه) ده چې ستاسې درنو لوستونکيو په لاسونو کې ده.

سپين سهار

دانش خپرنځی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**